

15 IUN 1973

1979
1978

ALBINA CARPATILOR

fôia beletristică, științifică și literară
cu ilustrațiuni.

Redactor:
Iosif Popescu.

Editor:
Visarion Roman.

Apare în Sibiu

la 15 și ultima fiă-cărei luni în fascicule de câte două côle.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:		Pentru România:	
Pe an	6 florini — cr.	Pe an	16 Lei noui.
" 6 luni	3 " "	" 6 luni	8 "
" 3 "	1 " 50 "	" 3 "	4 "

O fasciculă costă 25 crucari sau 70 bani.

Abonamente se pot face ori-când, ăr numerii apărui delă începutul anului pân' atunci se trâmīt noilor abonați.

Abonamentele se fac la editorul fôiei în Sibiu, la birourile postale și la librării.

Pe învilitôrea fôiei se primesc ori-ce inserate,

linia cu litere garmond costă la prima publicare 7 cr., la cele următore 6 cr. v. a., și timbru de 30 cr. pentru fiă-care publicare.

Numărul 8.

SUMARIÛ.

Tecst: Adio, după H. de Balzac (continuare). — Lupta dintre Zernești și Tohanul-vechiu, la 1690, de I. C. Tacit (fine). — Datine, credințe și moravuri române: *Vergelul*, de S. Fl. Marian. — Memoriile unui stomac: *Dialog între un alopăt și un homeopat* (continuare). — **Banditul**, poesiă de Iason Bianco. — **Cupa poetului gintei latine.** — **Varietăți:** *Statistică, Modă, Notițe economice, Cugetări, Gicituri.*

Ilustrațiuni: Schiță geografică: Împregiurimea Branului. — Cupa poetului gintei latine.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 810-132.1

ALBINA CARPATILOR.

Apare la 15. și ultima fișă-cărei luni, în fascicula de 2 cöle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 26 cr. söt 70 ban. — Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colectantii, la oficiile postale și la toate librăriile.

Adio,

după H. de Balzac.

(Continuare.)

Când se încălzișe majorul și-și stempăraseră fîmea, o trebuință nelînvîsă de a dormi îi îngreună pleoapele. În timpul destul de scurt cât dură lupta sa cu somnul, el se uită la acea tîneră femeie, care, întorcîndu-și fața cîtră foc pentru a dormi, lăsa să i se vadă ochii închiși și o parte a frunții; ea era înfășurată într'o blană căptușită și într'o mare manta de dragon; capul ei se rezîma pe o perină pătată de sânge; căciula sa de astrachan, reținută cu o basma înodată sub bărbia, îi scutia, cât se putea, fața de frig; ea-și ascunsese picioarele în manta. Astfel stărcită, ea nu sêmăna cu nimic. Era ore cea din urmă din vivandiere? era ore acea femeie încântătoare, regina balurilor parisiene? Vai! chiar ochiul amicului ei celui mai devotat nu mai vedea nimic femeiesc în acea grămadă de rufe și de trențe. Iubirea murise de frig în inima unei femei. Prin vîlul gros pe care-l întindea asupra ochilor majorului somnul cel mai iresistibil, el nu mai vedea bărbatul și femeia decît ca două puncte. Flăcările focului, aceste figuri întinse, acest ger spăimîntător, care mușia la trei pași dela o căldură fugitivă, totul era un vis. O cugetare neplăcută spăimîntă pe Filip. „Vom muri toți, decă adorm; nu vreau să dorm,” își dișe el, și adormi.

O strigare spăimîntătoare și o exploziune deșteptară pe domnul de Sucey după o oră de somn. Simțămîntul datoriei, pericolul amiceii sale recădură de odată pe inima sa. Majorul scöse un strigăt asemenea unui muget. El și soldatul sîu erau singuri în picioare. Ei vîdură o mare de foc, care desemna înaintea lor în umbra nopții o mulțime de ömeni, mistuind bivouacurile și cabanele; ei audiră țipetele de desperare, urletele, vîdură miile de figuri desolate și de fețe furioșe. În mijlocul acestui infern, o colonă de soldați își făcea drum cîtră pod printre două și-ruri de cadavre.

„Acesta este retragerea arier-gardei noastre,” strigă majorul. „Nu mai e speranță.”

— „Am respectat trăsura D-tale, Filip,” dișe un glas amic. Întorcîndu-se, Sucey recunoscu pe junele adjutant la lucirea făcărilor.

— „Ah! totul e pierdut,” rîspunse majorul. „Mi-au mîncat calul. De altcum, în ce mod aș putea face să umble pe acest stupid general și pe femeia sa?”

— „Iea un tăciune, Filip, și amenință-i!”

— „Să ameninț pe contesa!”

— „Adio!” strigă adjutantul. „N'am decît timpul să trec peste acest riș fatal, și trebuie să o fac! Am o mamă în Franția! Ce noște! Acestei mulțini îi place mai bine să rîmănă pe zăpadă, și cei mai mulți dintre acei nenorociți se lasă mai bucuroși să fiă arși, decît să se rădice. Sunt patru ore, Filip! Peste două ore vor începe Rușii să se miște. Te asigur că vei mai vedea odată Beresina încărcată de cadavre. Filip, cugetă la D-ta! N'ai caș, nu poți duce pe contesa; așadar, aide, vino cu mine,” dișe el luându-l de braț.

— „Amicul meu, să părăsesc pe Stefania!”

Majorul apucă pe contesa, o puse în picioare, o scutură dur ca un om în desperare, și o sili să se deștepte. Ea îl privi cu un ochiș fics și mort.

— „Trebuie să mergem Stefania, sîu vom muri aci.”

În loc de rîspuns, contesa cerca să se lase pe pămînt pentru a dormi. Adjutantul apucă un tăciune și-l mișcă înaintea feții Stefaniei.

— „Să o scăpăm fără voea ei!” strigă Filip rădicînd pe contesa, pe care o duse în trăsură.

Pe urmă se întorse și ceru ajutorul amicului sîu. Amîndouă luară pe bîtrînul general, fără să șcie de era mort sîu viu, și-l puseră lîngă femeia sa. Majorul rосто-

goli cu piciorul pe fiă-care dintre ômenii, cari zăceau pe pământ, le luă înderēt ceea ce răpiseră, grămădi tôte buldrenle pe cei doi soți, și aruncă într'un unghiū al trăsorei câte-va fășii fripte din ępa sa.

— „Dar ce vrei să faci?” îi diše adjutantul.

— „Să o tărăsc,” diše majorul.

— „Eșci nebun!”

— „Este adevărat!” strigă Filip, încruciașându-și brațele pe piept.

De odată păru cuprins de o cugetare desperată.

— „Tie”, diše el apucând brațul sănētos al soldatului sēu, „ți-o incredințez pentru o oră! Cugetă că trebuie să mori înainte de a lăsa să se apropie cine-va de acēstă trăsură.”

Majorul apucă cu o mână diamantale contesei, cu cealaltă scōse sabia, începu să lovēscă cu turbare pe adurmiții, care i se păreau mai întrepidiți, și îi reuși să deștepte pe grenadirul colosal și pe alți doi ômeni al căroră grad nu se putea recunōșce.

— „Am sfeclit-o,” le diše el.

— „Șciți prea bine,” răspunse grenadirul, „dar nu-mi pasă.”

— „Ei bine! mōrte pentru mōrte, nu e mai bine să-ți vinđi viața pentru o femeia frumoasă, și să cerci de a mai vedea Francia?”

— „Mai bine vreau să dorm,” diše un om rostogolindu-se pe zăpadă, „și decă nu-mi dai pace, majorule, îți trântesc baionetul în pântec!”

— „Ce e de făcut, oficerul meu?” replică grenadirul. „Omul ăsta e bēt! Este un Parisian, îi place comoditatea.”

— „Acēsta va fi pentru tine, bravule grenadir!” strigă majorul arētându-i o salbă de diamante, „decă vrei să mē urmez și să te bați ca un turbat. Rușii sunt la đece minute de aici; ei au cai; vom merge asupra celei dintăiū baterii și vom aduce doi cășori.”

— „Dar sentinelele, majorule?”

— „Unul dintre noi trei,” diše el cātră soldat. El se intrerunse, privi pe adjutant: — „D-ta încă vei veni, Hipolit, nu este așa?”

Hipolit consimți printr'un semn din cap.

— „Unul dintre noi,” reîncepu majorul, „se va însărcina cu sentinela. De altcum, ei încă dorm pōte, aceșți afurisiți de Ruși.”

— „Aide, majorule, eșci un vitēz! Dar mē vei pune în cărucianul tēu?” diše grenadirul.

— „Da, decă nu-ți vei lăsa pelea acolo. — Decă voiū muri, Hipolit, și tu, grenadirule,” diše majorul adresându-se cātră cei doi soți, „promiteți-mi că vē veți devota pentru mântuirea contesei.”

— „Îuvoit,” strigă grenadirul.

Ei se îndreptară cātră linia rusă, asupra bateriilor care fulgeraseră cu atâta cruđime massa nenorociților ce zăceau pe țernul rului. Câte-va momente după depărta-rea lor, galopul a doi cai rēsuna pe zăpadă, și bateria deșteptată trāmitea sburăturii care treceau peste capetele adurmiților; pasul cailor era atât de repede încât ar fi diș cine-va că erau fierari bătēnd fierul. Generosul adjutant murise. Grenadirul athletic era întreg și sănētos. Filip, apērând pe amicul sēu, căpētase o lovitură de baionet în umēr; cu tôte acestea, se acăta de cōma calului și îl strîngea atât de bine cu genunchii, încât animalul era prins ca între nișce clește.

— „Dumneđeu fiă lădat!” strigă majorul regășind pe soldatul sēu nemișcat și trāsura la locul ei.

— „Decă eșci drept, oficerul meu, vei influința să capēt crucea. Am cātat frumușel din clarinetă și din bancal, hai?”

— „Încă n'am făcut nimic! Să prindem caii. Iea aceste funii!”

— „Nu sunt destule.”

— „Ei bine, grenadirule, pune mâna pe acești somnuroși, și servește-te de șalurile lor, de rufele lor . . .”

— „Ėcă! e mort, caraghiosul cela!” strigă grenadirul, despoind pe cel dintăiū la care se adresă. „Ah! ce glumă, sunt morți!”

— „Toți?”

— „Da, toți! Se pare că e greu de mistuit calul, când îl mănânci cu zăpadă.”

Aceste cuvinte făcură pe Filip să tremure. Frigul se îndoise.

— „Dumneđeule, să perd o femeia pe care am scăpat-o de două-đeci de ori!”

Majorul clătina pe contesa strigând: — „Stefanio! Stefano!”

Tinēra femeia deschise ochii.

— „Dōmnă! suntem scăpați.”

— „Scăpați!” repetă ea recăđēnd.

Caii, de bine, de rēu, fură prinși. Majorul, ținēnd sabia cu mâna cea sănētōsă, ținēnd frēnele cu cealaltă, înarmat cu pistolele sale, se sui pe un cal, și grenadirul pe al douilea. Bătrānul soldat, ale cărui picioare erau degerate, fusese aruncat în trāsură de-a curmezișul, peste general și contesă. Întărtați prin lovituri de sabiă, caii duseră ecuipagiul cu un fel de furia prin câmpie, unde nenumērate greutăți așteptau pe major. Îndată fu imposibil de a înainta fără a strivi bărbați, femei și chiar copii adurmiți, cari refușau de a se mișca când îi deștepta grenadirul. În zadar căută domnul de Sucy drumul pe care și-l făcuse odinōiră arier-garda prin acēstă massă de ômeni, el se ștersese precum se șterge urma unei corăbii pe mare. Caii mergeau numai în pas, adeseori opriți de soldați, cari amenințau cu mōrte.

— „Vrei să ajungi?” îi diše grenadirul.

— „Cu prețul sângelui meu, cu prețul lumii întregi,” răspunse majorul.

— „Marș! nu se pōte face păpară fără a sparge ouē.”

Și grenadirul din gardă împinse caii peste ômeni, sângēră roțile, resturna bivuaacurile, trāgēndu-și o brazdă duplă de morți peste acest câmp de capete. Dar să-i facem dreptate đicēnd că striga mereu cu un glas tunător: — Cale mortăciuni!

— „Nenorociții!” strigă majorul.

— „Bah! asta sēu frigul, asta sēu tunul!” diše grenadirul însuflețind caii și împungēndu-i cu vērful tesacului.

O catastrofă, care ar fi trebuit să-i ajungă mai curēnd, și de care îi scutise până acum o întēmplare fabuloasă, îi opri de odată în drumul lor. Trāsura se rēsturnă.

— „Mē așteptam la una ca asta,” strigă neturburatul grenadir. „Oh! oh! prietinel e mort.”

— „Sērmanul Laurent!” diše majorul.

— „Laurent! Nu este din al cincelea de vēnători?”

— „Da.”

— „E vērul-meu. Bah! Cățea de viētă nu este

destul de fericită pentru ca să-î pară cuiva rău după ea în timpul de față."

Trăsura nu fu rădicată, caii nu fură descurcați fără o pierdere de timp nemărginită, ireparabilă.

Lovitura fusese atât de violentă încât tinera contesă, deșteptată și scosă din amortelă prin mișcare, se descurcă din vestmintele sale și se sculă.

— „Filip, unde suntem?” strigă ea cu un glas dulce, căutând împregiur.

— „La cinci-sute de pași dela pod. Vom trece Beresina. Dincolo de râu, Stefano, nu te voi mai supăra, te voi lăsa să dormi, vom fi în siguranță, vom ajunge în pace la Wilna. Dee Dumneșu să nu știi nici odată ce ți-a costat viața!

— „Tu ești rănit?”

— „Nu este nimic.”

Ora catastrofei sosise. Tunul Rușilor anunță ziua. Stăpâni peste Studzianka, ei fulgerară câmpia; și la cele dintâi zăre ale dimineții, majorul observă colonele lor mișcându-se și formându-se pe înălțimi. Un țipet de alarmă se rădică din stul mulțimei, care fu în picioare într-o clipă. Fia-care înțelise pericolul din instinct, și toți se îndreptară către pod printr-o mișcare de valuri. Rușii se scoborâi cu repeziunea incendiului. Bărbați, femei, copii, cai, toți mergeau spre pod. Din norocire majorul și contesa se aflu încă departe de țerm. Majorul Eble dase foc sebelor de pe țermul celălalt. Cu toate prevestirile date celor ce se grămădiu pe acest mijloc de scăpare, nimeni nu vru să se retragă. Nu numai că podul se cufundă încercat de lume, dar încă impetuositatea valului de oameni aruncați către acest mal fatal era atât de furioasă, încât o masă de oameni fu prăvălită în apă ca o lavină. Nu se auzi nici un țipet, ci șgomotul surd al unei petrii ce cade în apă; pe urmă Beresina fu acoperită de cadavre. Mișcarea retrogradă a celor ce se retrăgeau în câmpie pentru a scăpa de această moarte fu atât de violentă, și ciocnirile lor cu cei ce mergeau înainte fu atât de înfricoșată, încât un mare număr de oameni muriră înădușiți. Contele și contesa de Vandières își datoriră viața trăsorei lor. Caii, după ce striviră, ducidură o masă de murind, periră zdrobiți, călcați în picioare de un vârtej omenesc ce se grămădi pe țerm. Majorul și grenadirul își găsiră scăparea în puterea lor. Ei ucideau pentru a nu fi uciși. Acest uragan de fețe omenesci, acest flux și reflux de corpuri însuflețite de aceeași mișcare avu drept rezultat de a lăsa pentru câte-va clipe țermul Beresinei deșert. Mulțimea se asvrlise din nou în câmpie. Dacă vre o căți-va oameni se aruncară de pe mal în râu, acesta o făcură mai puțin în speranță de a ajunge pe celălalt țerm, care pentru ei era Franța, cât pentru a încungiura deșerturile Siberiei. Desperarea deveni un scut pentru căți-va oameni îndrăsneți.

Un oficer sări de pe un ghiătar pe altul până la celălalt țerm; un soldat se tîrî ca prin minune pe o grămadă de cadavre și de ghițari. Această populațiune nemărginită înțelise în sfârșit că Rușii nu vor ucide două-deci de mii de oameni fără arme, înțepeniți, stupidi, care nu se apărău, și fii-care își așteptă sorțea cu o resignare spaimântătoare. Atunci majorul, grenadirul său, bêtânul general și femeia sa rămăseră singuri, la căți-va pași dela locul unde era podul. Ei erau acolo, toți patru în picioare, cu ochii uscați, tăcuți, încungiurați de o masă de morți. Căți-va

soldați întregi, căți-va oficeri, cărora împregiurarea le dedea totă energia, se aflau cu ei. Această grupă destul de mare număra cam cinci-deci de oameni. Majorul observă la două sute de pași de acolo ruinele podului făcut pentru trăsuri, și care se rupsese cu două zile înainte.

— „Să facem o plută!” strigă el.

Abia îi scăpaseră aceste cuvinte și grupa întregă alergă către aceste sfarimituri. O grămadă de oameni începu să adune cârlige de fier, să caute bucăți de lemn, funii, în sfârșit tot materialul de lipsă pentru construirea unei plute. Vre o două-deci de soldați și oficeri armați formară o gardă comandată de major pentru a protege lucrătorii încontra atacurilor desperate, pe care ar putea să le cerce mulțimea gindind scopul lor. Simțămîntul de libertate ce însuflețește pe prizoneri și le inspiră minuni nu pôte să se compare cu acela care făcea să lucre în această clipă pe nenorociții Francezi.

— „Etă Rușii! etă Rușii!” strigau către lucrători cei cari îi apărău.

Și lemnul scârțâia, podela creșcea în lărgime, în înălțime, în adîncime. Generali, soldați, coloneli, toți se îndoiu sub greutatea rôtelor, a fieleror, a funiilor, a scândurelor; era o iconă a construirii corabiei lui Noe. Tinera contesa, așezată lângă soțul ei, privia acest spectacul cu părere de rău că nu pôte contribui cu nimic la această lucrare; într'aceea ea ajuta să facă noduri pentru a întări frînghiile. În sfârșit, pluta fu terminată. Patru-deci de oameni o aruncară în apele riului, pe când vre o deuce soldați țineau funiile care trebuiau să servescă ca să o înțepenescă lângă mal. Îndată ce vedură constructorii vasul lor plutind pe Berezina se aruncară în el de pe mal cu un egoism spaimântător. Majorul temându-se de furia acestei prime mișcări, ținea pe Stefania și pe general de mână; dar tremură când vedu vasul negru de lume și oamenii îndesuiți pe el ca privitorii în parterul unui teatru.

— „Sêlbaticilor!” strigă el, „eu v'am dat ideia de a face pluta; eu sunt mântuitorul vostru, și voi fii refuzați un loc.”

Un murmur confus servi drept răspuns. Oamenii așezați pe marginea plutei, și înarmați cu bastoane pe care le rezimau de mal, împingeau cu violență vasul, pentru a-l arunca spre celălalt țerm, și să-l facă să despartă ghițarii și cadavrele.

— „Mii de trăsnete! vă svrlu în apă, decât nu primiți pe major și pe cei doi soți ai lui,” strigă grenadirul, care rădică sabia, împiedecă plecarea, și făcu să se strîngă rangurile, cu toate strigătele spaimântătoare.

— „O să cad! Cad!” strigau soții săi. „Să plecăm! înainte!”

Majorul privia cu un ochiu uscat la iubita sa, care rădica ochii la cer printr'un simțămînt de resignare sublimă.

— „Să mor cu tine!” țise ea.

Era ceva comic în situațiunea oamenilor instalați pe plută. Deși scoteau urlete înfricoșate, nici unul dintre ei nu cuteza să reziste grenadirului; că-cî erau atât de imbulziți, încât ajungea să împingă o singură persoană pentru a resturna totul. În acest pericol, un căpitan cercă să se descurce de soldat; acesta observă mișcarea dujmănosă a oficerului, îl apucă și-l prăvăli în apă țicându-l: — Ah! ah! rață, vrei să bei! Du-te!

— „Etă două locuri!” strigă el. „Aide, majorule,

aruncă-ne pe femeiușca D-tale și vino! Lăsați pe acel bētrân pricājīt care va muri māne."

— „Grābiți-vē!" strigā un glas compus de o sutā de glasuri.

— „Aide, majorule . . . ceilalți morāe, și ad dreptate."

Contele de Vandières se desbracă, și se arētā în piciorē în uniforma sa de general.

— „Sā scāpām pe contele," dīse Filip.

Stefania strīse māna amicului sēu, se aruncā asupra lui și îl îmbrāțișā printr'o strīnsōre infricoșatā.

— „Adio!" dīse ea.

Ei se înțelesērā. Contele de Vandières își regāsi puterea și prezența de spirit pentru a sări în plutā, unde îl urmă Stefania după ce trāmīse o ultimā privire lui Filip.

— „Majorule, vrei locul meū? Mie puțin imi pasā

de viētā," strigā grenadirul. „N'am nici femeia, nici copil, nici mamā."

— „Ți-i încredințez," strigā majorul, „arētând pe contele, și pe femeia lui."

— „Fii pe pace, voiū avea grijā de ei ca de ochii din cap."

Pluta fu aruncatā cu atāta violență cātrā țērmul opus, încāt atingēnd pāmēntul lovitura sgudui totul. Contele, care era pe margine, se rostogoli în rfu. În momentul în care cādu, un ghiātar îi tăiā capul, și-l aruncā departe ca pe o ghiulea.

— „Hēi! majorule!" strigā grenadirul.

— „Adio!" strigā o femeia.

Filip de Suce cādu jos înghiāt de spaimā, copleșit de frig, părere de rău și ostenelā.

(Va urma.)

Lupta dintre satul Zernești și Tohanul-vechiu, 21 August 1690,

de I. C. Tacit.

(Fina).

Avēnd acest punct stabilit putem sustine cu totā probabilitate, că oștile împreunate au plecat dela Cāmpulung, orașel istoric și fōrte scump Romānilor, cā-cī acesta e primul punct al țērei, din care s'a început curățirea Romāniei de limbile străine, ce ocupāu încă partea orientālā a Daciei (mai ales de Mongoli). Din acest oraș situat pe cel mai ostic din cei cinci afluenți principali ai Argeșului, mergēnd spre Nord-ost prin satul Valea-mare, ad ajuns aliații la comuna Dragoslavele și după o micā distanță spre Nord la Rucār. Continuānd drumul apucat pe o cale puțin practicabilā au sosit la podul Dāmboviței (veți schița geografică ce însoțește acest articol).

Cu cât studiez mai mult terenul, cu atātā me conving mai tare, că aci s'a ținut un consiliu de răbel, în care ținēnd cont de strīmtōrea Branului, unde puteau fi opriți de o mână de omenī, comandantii și în speciā Brāncovanul, ca cel mai capabil în acēstā materiā, au aflat de cuviință să împartā armata în douē părți. Constantin-Vodā cu miliția sa, cu Moldovenii și cu puținī Turci și Tātari au plecat pe potecā la Branul de sus și de aci pe valea dintre comunele Șirne și Fundata s'au scoborit pe lângā Moieciū la vama Branului de jos (atunci marginea țērii era aci și nu în Branul de sus, unde s'a stabilit în zilele nōstre în urma unei rectificări de fruntarie), ca să ocupe garnisōna din castel și în modul acesta să ținā mascat marșul celeilalte părți din armatā. Seraschierul turc împreună cu Tökeli plecarā pe Dāmboviță în sus până aproape de isvōre, și de aci cu greutāi nespuse deschidēndu-și potecā peste curmătura Tāmașului traversārā culmea Carpaților. Locul și astādī e atāt de sēlbatic încāt abia pot umbla omenii cu piciorul și călare. Dar atunci? Cronica-
rul dīce: „pe locuri ca acelea și-au trecut în trei zile oștea în Ardel, pe unde necum să fiā umblat oște sēu om călare, cī dōrā nici pedestru vr'o-datā. Ingenunchiānd câte unul și legānd arbori de codile cailor așa s'au scoborit la șes."

Spre Ost dela Tāmaș se deschide valea Bārsei. Vale încāntatōre și cu multe peisage romantice pentru cei ce vor să guste plăcerile naturii, dar și pentru marșul unei armate mai practicabilā și însoțitā de mai puținē greutāți.

Acēstā vale duce direct la Zernești și prin urmare armata n'a putut lua nici decum altā cale, decāt pe cursul rfului în jos.

Din cuvintele cronicarului Cserēi ar putea resulta și alt drum și adicā dela vama de sus, pe lângā frontiera de acum până în Vlādușca, în dosul Petrii-Craiului, apoi printre Pētrā și Māgurā la isvorul rfului cald și la Zernești. Înșē tot din cuvintele numitului cronicar se vede, că nu se pūtea executa marșul pe acolo, fiind-cā strījile așezate despre Zernești atāt de aproape de potecā ar fi trebuit să observe ori ce mișcare a inamicului din partea acēstā.

În Transilvania erau numai șēpte regimente austriace sub comanda generalului Heisler, cā-cī celelalte trupe le luase Marchizul Ludovic de Baden, care opera contra marșului vizir Chiupriliul la Dunārea de mijloc. Trei regimente erau postate la pōrta de fier, ca la ori ce impregiurare să pōtā fi atrase mai ușor în cāmpul de luptā. Cu celelalte patru ocupase Heisler pasul Buzēului în Trei-scaune fiind-cā se suna cā pe aci vor întra rebelii cu Tökeli. Comanda peste trupele ardelenescē o avea Macskási Boldizsār, și mai târziu Mihail Teleki. Castelul Branului (veți Nr. 7, pag. 109) și pasul erau ocupate de trupe din scaunul Murēșului, dar după mărturia aceluiași cronicar se afla aci și oște împērātescā și Sēcui. Cēști din urmă se așezārā în șanțuri de-asupra castelului. Asupra drumului, ce-l luase oștirea de invasiune, domnia tăcerea morții. Șcirile, ce se colportau erau tendențioșe, răspândite anume de supușii lui Constantin-Vodā, pentru ca prin surprindere să pōtā străbate cu mai puținē dificultāți în Transilvania. Generalul Heisler deși nu punea mult preț pe vorbe, credea cu siguranță, că vor întra prin pasul Buzēului și cu atāt mai vērtoș, că pasul Branului era călcat numai de călāreți, ēr fortāreța domnia strīmtōrea astfel, încāt o mână de omenī era în stare să împiedece o armatā întrēgā.

În momentul, cānd se credea mai sigur, veni ca un fulger șcirea, că Constantin-Vodā a atacat șanțurile din Bran și cā a tăiat pe Germanii și Sēcuii ce erau postați acolo. Generalul Heisler își petrecea fără grijā jucānd cărți cu generalii Magin și Naher și cu colonelul Doria, și după cum

dice cronicarul avea pălăria plină de jumătate cu galbeni și taleri câștigați dela conjucătorii săi. Jocul încetază momentan. Armata se pune în marș, trece peste satul Teli tăbărește la Sâmpetru și a treia zi sosește la punctul amenințat. Toți erau veseli, dar mai ales comandantul suprem, bazat pe gloria armelor imperiale și pe disciplina armatei austriace, susținea cu totă convicțiunea că îndată ce va apuca pe inamic în strîmtorile Branului îl va sfărîma. Dar invasiorii n'au venit pe acolo, că-cî n'au fost nebuni (Cronicarul) să se espună astfel. Trecură mai multe zile grele, că-cî pururea erau de pază și mai cu samă noptea se temeau să nu fiă surprinși; de aceea făceau noptea focuri într'un loc și se așezau în altă parte.

Diua ținea lupta neîntrerupt deasupra castelului, că-cî Constantin Brâncovanul stăruia cu orî ce preș să țină mascat marșul armatei principale.

Generalul Heisler era tare nedumerit, par-că avea presimțirea celor ce se vor întîmpla în timpul acesta. A întrebat de mai multe ori nu cum-va mai e și o altă potecă în apropiere, și nimenea nu putea să-i dea răspuns pozitiv.

Constantin

Brâncovanul îl sfătui să nu se opună, ci să se retragă. Cronicarul susține, că între ei erau relațiuni amicale și nu observă contradicțiunea în care cade, când spune că în tabăra lui Heisler se afla Aga Bălăceanul cu o sumă de pribegi și cu o oște de voluntari în speranță să ajungă domn în Muntenia cu ajutorul imperialiștilor. Heisler avea ordin să-l ducă domn în Muntenia, că-cî el promisese împăratului Leopold, că va închina țera. Mai departe nu voiește să-și aducă aminte, că cu un an mai înainte Heisler ocupase Bucureștii și prădase țera, de unde a ieșit numai de frica Tătarilor. Se înțelege de sine că Brâncovanul ar fi voit să intre în Ardeal fără opozițiune, că-cî promisese Sultanului, că va afla drumuri și plaiuri prin care va intra fără pericol. Cronicarul ar voi ca totă acțiunea acestei întreprinderi să serve spre laudă lui Tokeli. De aceea susține cu totă naivitatea că Brâncovanul nu avea nici o cunoș-

tință despre marșul lui Tokeli, pe care îl acoperia el. Cât despre tactul politic, despre cunoștințele lui militare, etc. citiți Cronicarii și vă veți convinge și despre neadevărul acestei aserțiuni.

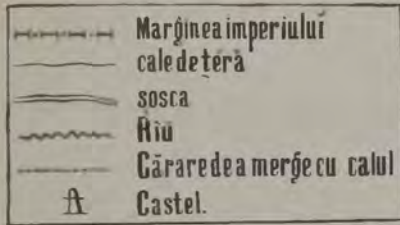
Dar eu nu mă îndoiesc de loc că domnul Munteniei era capabil să afecteze amicitia, că-cî togmai în acesta se culmina tactul său politic. Domnia în principate depindea de capriciile puterilor mărginașe și numai el știu balanța între Austria, Rusia și Franca. Amic celor dintăiu, el era vasal Sultanului. Întra adeseori în planurile secrete ale uneia din puteri, dar secretul muria în sinul său. Acțiunile sale erau totdeauna motivate de forța împregiurării, și numai astfel se putu susținea aproape 30 ani în scaunul domniei și putu scăpa țera de jafuri. Acestea premise, nu trebuie să uităm promisiunea făcută Sultanului, ci trebuie să admirăm naivitatea cronicarului, care pune credință pe asigurările de amicitia ale inamicului, ce susținu mai multe zile lupta aparentă, ca să acopere invasiunea ascunsă a Curuților (rebelilor).

Din cele di-se se vede destul de limpede de ce n'a ascultat Heisler de sfatul lui Constantin Brâncovanul. Dar Cronicarul îi face mai departe împutarea, că n'a ascultat nici de Mihail Teleki și nu observă, că chiar din cuvintele sale rezultă

prepusuri și asupra lui, că-cî Teleki venise numai de silă la oște. În fine tot din cuvintele Cronicarului rezultă că Heisler cu cele 2000 de Germani, cu oștea ardelenescă și cu cele două tunurele era destul de capabil să apere strîmtorea Branului și prin urmare n'avea nici un cuvânt, ca să se retragă.

Să mai lămurim încă o cestiune cu Cronicarul Cserei. „Tokeli ura pe domnul Muntenilor și de aceea drumul său ascuns nu l'a comunicat nimereu decât Seraschierului turcesc.”

Cu ce se pôte motiva ura? Brâncovanul îi da ajutor, îl ducea ca domn în Transilvania! Naivitatea ajunge la culme când susține, că Tokeli a plecat fără șcirea lui Con-

Schiță geografică: Impregiurimea Branului.

stantin-Vodă care rămăsese togmai ca să acopere acest marș secret. Mai curând îmi vine a crede că planul acesta a fost togmai planul lui Constantin, că-cî el era mai mult angajat și apoi nimereu nu-i sta la dispozițiune informațiuni mai exacte și mai sigure decît domnului țerii.

Dar destul atât. În 21 August 1690 se începuse lupta la șanțuri, și Cserei împreună cu ceilalți generali călări priviau de pe stînga Branului cum balanța lupta, când veni ca un trăsnet șcirea că Tokeli a tăbărit de-asupra Zerneștilor și că Tătarii au aprins Tohanul (încă nu esista Tohanul nou). Era cam după prînz. Cu toții în ruptul capului fără nici un plan alergară în fuga mare spre Zernești. Acum ar fi fost timpul, să se retragă, să-și adune oștea împrăștiată (o parte rămăsese la Buzău, altă parte erau trimiși cu transporturi la Ciuc și în alte părți ale țerii), să-și aducă regimentele dela Pôrta de fier, și să-și procure tunuri de prin cetăți, că-cî cu trupele și cu cele două tunuri disponibile nu mai era în stare să oprească invasiunea. Dar surprins cum era, fără să priceapă pericolul în care se afla, alerga cu totă iuțela la peirea sigură, ce-l aștepta pe câmpul Tohanului.

Trecînd peste locul unde s'a întemeiet mai târziu satul nou (Tohanul nou), pe lângă colina Muscel și peste riul Turcul a tăbărit pe câmp. Aga Bălăcenu, care comanda două escadrone de Munteni pribegi și voluntari ardeleni, ceru voia să scotă Tătarii din Tohan. Amărit, ca un candidat de doamnă, atacă cu violența unui om disperat. Tătarii neputînd susținea focurile Românilor se retraseră în disordine. În timpul acesta generalul Heisler înainta pe câmp între Tohan și Zernești. Tabăra lui Tokeli se vedea așezată de-asupra Zerneștilor despre petra Craiului. Germăni se așezară în linia de bătaia. Două preoți iesuiri făcură serviciul divin, și tinînd câte un cruciș în mîni se puseră în fruntea oștirea, dar amîndouă au și perit în luptă. Numai preotul calvin a scăpat de mörte cu fuga.

Cînd e s'o pățești, toate îți stau împotriva. Începu un vînt strajnic, așa cum trage de multe ori la Zernești pe Bărsa. Heisler ca să-și scutescă armata, pe care o bătea vîntul în față, schimbă frontul. Cu ocaziunea acesta Tokeli și de n'ar fi știut numărul trupelor imperiale, le-a putut numera cu totă siguranța după cornete. În frunte erau trupele germane, în dosul lor Ardelenii. Tokeli, gata de luptă, înaintă spre Zernești. Secuții, invocînd numele lui Isus, voiau să mîergă drept asupra inamicilor, dar Mihail Teleki înfruntându-i ia oprit.

Cînd își pierde cine-va cumpătul, nu-i mai folosește nici esperința propriei nici a altora. Eröra acesta a grăbit desastrul neîncungiurat. Armata germană ar fi fost în stare, să spriginască retragerea trupelor ușore, pe cînd practa inversă a dovedit, că trupele ușor armate nu sunt capabile să restabilească lupta, cînd armata regulată este pusă în disordine.

Heisler avea seî afecta multă încredere în armele și disciplina soldaților germani. El dise Ardelenilor cum spune Cserei în limba latină: „Veți avea mare bucuria, cînd veți vedea Turcii fugind, neputînd susținea focurile noastre, atunci cu șcirea lui Dumandeu goniti-i și tăietii-i fără cruțare, eră de veți fi respinși, retrageți-ve costis ca să-i atac de nou cu oștirea mea și să-i alung.“

Cum mergi dela Tohan la Zernești, în stînga este riul Turcul, care în timp de secetă este aproape sec, eră

despre drepta Bărsa. Peste riul Turcului este Muscelul, o colină acoperită cu tufe de mestecăn, atunci cu tufari de stejari; peste Bărsa o cöstă, ce merge paralel cu Muscelul și de asemenea acoperită cu tufe de mestecăn. Distanța între aceste două coline nu e mai mare ca de 2000 de stînjini (cam 3800 metri).

Tokeli trâmise o sumă de Tătari amestecați cu rebeli unguri pe cösta din drepta Bărsai, în aparență ca să încungiure armata inamică. Heisler ordonă îndată colonelului Doria să le iasă înainte cu șese companii. Teleki încă trâmise 13 steguri de Secuți sub comanda lui Henter Mihai. Tătarii se retrag în fugă, și Doria și Henter în focul luptei îi urmăresc pînă la armata turcöscă (cam în fața Zerneștilor). Era însö prea departe. Căduseră în cursă și siliți primiră lupta neegală.

Cînd se petreceau acestea, Tokeli observînd cum se răsire aripa stîngă luă cu sine 600 de combatanți și se repezi despre Muscel asupra imperialilor. Germăni îi primiră cu o plöia de focuri; au cădüt mulți Turci, dar cu toate acestea atacul a fost atât de violent, încät șirurile armatei germane fură sparte pe loc. Începu un măcel înfricoșat. Nimic nu mai pöte rezista iataganelor turcöști. Toți își caută mîntuirea în fugă. Secuții, cum vedöcösta, nici nu rădică lăncile, ci făcînd larmă teribilă se pun pe fugă în disordine. Germăni îi urmöză. Generalul Heisler încă fugia și Turcii îl goniază după urmă. Doria (inea încă lupta. Strinsese cele șese companii împregiurat seî și încungiurat, cum era, de toate părțile, lupta disperat. O oră întregă era de cînd da piept cu atâtea mi de Tătari și de Turci. Nenorocitul Heisler putea scäpa, dar aruncându-și ochii de pe vörfu Muscelului asupra câmpului de luptă, vedö, cu câtă vitejia se apöra Doria și rușinându-se de fugă strinse pe pușinii căți mai rămăseseră lângă sine și se repezi din nou pe câmpul de onöre. Obosit însö de atata alergătură cădüt îndată în mîni Turcilor. Companiile lui Doria încă fură înfrinte în măcelărite în mod înföiorător. Doria fu prins de Tătari, bătüt cu bice și legat de cöda unui cal. Cu mare nevoia i-a rösucumpörat Tokeli pe amîndouă. Pe Heisler l'a dat mai târziu în schimb pentru nevastă-sa, care era prizoneră la Austriaci.

Ruina era completă. Opt-spre-dece generali și oficeri căduseră în mîni inamicului. Generalul Naber cădüt în luptă. Magin scäpănd ränit află scut la Sașii din Herman, cari îi cunoșceau. Dar mai apoi vedönd că rebelii ocupă țera, ca să-și facă mîna bună cu cel mai tare, ei îl uciseră mișcelesc. Aga Bălăcenu, preferînd mörtea onestă unei fugi rușinöse, se aruncă, ca un turbat, în mijlocul Turcilor și în câte-va momente fu ucis. Capul lui îl trâmise Constantin-Voda în ziua de Sântă-Măria la București, și a dat ordin să-l pună într'o sulită în curtea sa, ca să serve tuturor de esemplu. Tot în acestă luptă a cădüt și Teleki și mulți alți boeri pribegi din Muntenia și nobili ardeleni.

Istoria Bălăcenescă (v. Șincai 1690) susține că invasiunea nu s'a făcut pe la Bran, ci pe alte plaiuri spre Zernești și Tohan și că la spargerea armatei germane a luat parte și Constantin Brăncovanul cu trupele sale și adaoge: au început toți să taiă încät zăceau trupurile Nemților ca bostanii.

Descrierea detăiata, pe care am urmat-o după Cserei, lasă pe Constantin-Voda ocupat la șanțurile Branului din vama de jos. Ce s'a întöplat după ce a alergat oștea

germână la Tohan rămâne un mister. Cu toate acestea mie îmi vine a crede, că Vodă s'a făcut îndată stăpân peste castel, că-cî atât istoria Bălăcenescă, cât și Engel și Delchiaro (v. Șincai anul menționat) sunt de acord, că armata aliaților a plecat imediat spre Sibiul și că la Cristian

(sat lângă Sibiul) s'a proclamat Tokeli de principe al Transilvaniei sub suzeranitatea Porții. În fine după ce l'a așezat în scaunul Domniei în Alba-Iulia, domnul țării și cu ceilalți s'a reîntors fiă-care pe la țările lor.

Datine, credințe și moravuri române,

de S. Fl. Marian.

Vergelul.

I.

Sub numirea de „Vergel“ aflăm la poporul român trei specii de datine păstrate din moși strămoși. Aceste trei specii se deosebesc una de alta parte prin timpul, scopul și modul sărbătorii lor, parte prin credințele cu care sunt combinate și persoanele care le serbeză.

Mai înainte de a începe cu descrierea fiă-căreia din aceste trei specii de Vergel, le voiți permite în estras o deslușire, ca astfel din capul locului să se șciă, despre ce este vorba: care e scopul principal al acestor datine și credințe, când se serbeză și cine le serbeză?

Scopul principal al speciei prime de Vergel e profetirea norocului pentru anul viitor, apoi petrecerea, cunoșcerea mai de aproape a persoanelor, care-l serbeză, și în urmă încuscrirea seî înrudirea. Această specie de Vergel se serbeză în sêra despre Sântul-Vasile seî anul nou, și după cât știu eî până acuma, numai de cătră Români din ținutul Dornei în Bucovina. La acest Vergel ieau parte feciorii și fete, bărbații și neveste, tineri și bătrâni, pe scurt: cine voeșce. Însê îndemnul la serbarea lui îl dau mai întâi feciorii, și părinții cu fete mari¹⁾.

Scopul principal al speciei a doua de Vergel, care se serbeză tot în sêra despre Sântul-Vasile seî anul nou, însê numai de cătră fete mari, e profetirea și cunoșcerea „ursișilor“, adică a bărbaților viitorii. Această specie de datine și credințele cu care e combinată, se află, cu puține deosebiri esențiale, în toate provinciile locuite de Români. Însê numirea ei de „Vergel“ am aflat-o până acuma numai la Români ardeleni din ținutul Bărgăului și al Năsăudului²⁾.

Scopul principal al speciei a treia de Vergel este mai întâi petrecerea, apoi primirea și ospetarea oșpeților, cari se adună la această petrecere. Vergelul acesta îl serbeză numai feciorii, la care se invită și fetele mari dimpreună cu părinții lor. În unele sate din Bucovina se serbeză această specie de datine în ziua de anul nou după amêđi, eră în altele în ziua de lăsata secului în postul cel mare. Când anii sunt buni, mânoși, atunci se serbeză și la celelalte lăsate de sec de peste an. Așa feciorii din Ilișesci³⁾ și cei din Botușana⁴⁾ îl serbeză în ziua de anul nou după amêđi, eră cei din Corlata⁵⁾

¹⁾ Gom. de D-nul Petru Ursul, cantor bis. din Căndreni.

²⁾ Com. de conșcolarul meu D-nul Pavel Beșia, prof. la gim. rom. din Năsăud. Într'unirea fetelor în sêra spre anul nou pentru a-și cerca norocul se numeșce pe aici „Vergel“ — ne scrie D-sa.

³⁾ După spusa lui Vasile Ungurên și a altor Români din Ilișesci.

⁴⁾ D-nul Nicolae Sbirer, paroch din Botușana, ne scrie că, după cum i-au spus parochienii Sântiei sale, mai demult să fi existat „Vergelul“ acesta nu numai în Botușana, ci și în satele învecinate Cășvana și Poieni, însê acuma în satele din urmă s'a dat această datină frumoșă cu totul uitării.

⁵⁾ Com. de D-nul George Tomoiaga, de loc din Zaharescu în departe de Corlata, actualmiintre cantor bis. în Mahala.

în ziua de lăsata secului. Români din comitatul Solnocului de mijloc din Ardel îl serbeză în serbătorile Pașcilor⁶⁾.

Modul de serbare al acestor trei specii de Vergel e foarte diferit, atárnă foarte mult de timpul, provincia, până și de satul unde se serbeză, precum și de persoanele care-l serbeză.

În cele următore, vom descrie după timpul serbării pe rënd și cât se pôte mai pe larg și la înțeles fiă-care din aceste trei specii de Vergel, așa după cum le-am văduț eu singur seî cum mi s'a descriș de mai mulți Români, pe cari i-am întreat în această privință.

Însenmez tot-deodată că datina speciei a treia de Vergel trebue să fiă adusă în Bucovina, ca și „Berea“ seî „Berênul“⁷⁾, din Ardel, pentru că ea numai în acele sate din Bucovina se serbeză, care sunt colonisate cu Români veniți din Ardel după aneșarea Bucovinei la Austria. În celelalte sate, după cât mi s'a spus și știu eî până acuma, nu se serbeză nici într'unul. Ba nu știu să spună nici măcar cum se numeșce această datină.

Ce se atinge de vechimea fiă-căreia din aceste trei specii de Vergel, toți Români, în satul cărora se serbeză Vergel și pe câți i-am întreat în această privință, mi-au mărturisit că așa l'a apucat din bătrâni, de când s'a uț trezit, și tot așa le-au spus că l'a apucat moșii din strămoșii lor. Va să dică „Vergelul“ nu e o datină din timpurile mai noue, ci de o vechime foarte depărtată.

II.

Să vedem acuma cum serbeză Vergelul Români din ținutul Dornei.

Feciorii și părinții cu fete mari, bune de măritat, îndemnă cu vre-o câte-va zile înainte de anul nou pe un gospodar din mijlocul lor să facă Vergel. Acesta, credincios și iubitor al datinelor străbune, nu se împotriveșce, ci cu cea mai mare plăcere și bucuria se prinde că va face Vergel, și-l și face. Se pregăteșce de bună vreme cu toate cele trebuincioșe. Între altele cumpără și un polobocel de vin, ca de vr'o câte-va vedre. Eră când soșeșce sêra anului nou, îndată după ce prinde a se întuneca începe a buciunia și a trîmbița⁸⁾ dând de șcire, că e timpul să se adune toți cei ce voesc să serbeze Vergelul.

Această buciunare și trîmbițare dureză, în restimpuri, cam până cătră un-spre-șce ore din noște, când toți cei ce au avut să vie la Vergel, s'a uț adunat. După aceea nu se mai buciună în această sêra.

După ce s'a uț strins acuma o mulțime de feciori, fete

⁶⁾ Aleșamtru Onacu „Datinele pop. române“ publicat în „Familia“ anul II, Peșta 1866, Nr. 73, pag. 275.

⁷⁾ Asupra acestei datine, pe care am publicat-o în „Familia“ voiți mai reveni încă.

⁸⁾ În această sêra, după cum ne scrie D-nul P. Ursul, nicăiri în alt loc nu se buciună, lără numai la casa unde se ține Vergelul.

marî, bărbați, neveste, băieți, copile, moșnegi, babe, în scurt toți aceia, cari au dorit să fiă la Vergel, și după ce a cuprins fiă-care un loc anumit, așterne stăpâna casei o masă cu o față de masă curată,  r gospodarul pune tot pe ac stă masă un ciubăraș se  alt vas cu apă nefecpută. După acesta, dându-se semn că Vergelul se începe, tot insul care voeșce a-și cunoșce viitorul, aruncă în apa din ciubăraș câte un semn, adică: un cuțitaș, un crucer, un bumb, un inel, o cheiță, un cercei, în scurt fiă-care ce are la îndemână, și ce voeșce, însă fiă-care trebuie să-și cunoșcă semnul când se va sc te din apă. După ac sta se r ndueșce un b et de vre-o 10—13 ani ca să scótă semnele. B etul r nduit, în vreme ce toți ceilalți adunați sta  departe de masă, s'apropia încet de ciubărașul cu semnele dimpreună cu un alt om bun de gură, care se numeșce „Vergel tor“⁹⁾. Vergel torul, av nd câte un bețișor verde de pom în fiă-care mână, începe a toca încet cu aceste bețișore pe marginea ciubărașului cu semnele și a ura:

Cine trece	Își alege doui cai țsrî,
Se p�trece?	Și după vin se porneșce,
Irodia D�mne!	C�tr� slugi așca gr�eșce:
Trece Toma cel bogat	„Haideți feciori după vin
Cu biciu de foc infocat.	„Ca s'avem c�nd vom da f�n!“
Irodia D�mne! ¹⁰⁾	Și așca dic�nd se duc
Văile	Și vinul cel bun aduc.
Cu oile,	Acum dragii mei feciori
P�rt� Toma c�rmele.	Vom avea de sărbători.
Luncile	Anul vechiu, ia, se sf�rșeșce
Cu juncile,	Și cel nou ni se țveșce.
Toma p�rt� vacile.	Mergeți, mei, t�cși un bou,
Vacile sunt bune f�rte,	C�-ci m�ni este anul nou!
Toma p�te să le p�rte.	Și fripturi bune f�c�nd
Prin t�te c�mpiile	Să bem vinul g�lg�nd ...
P�rt� Toma oile.	Semnele din acest vas
Oile-� sunt mar� ca boi,	Să vă fi� tot de tras,
Lui Toma-� stă după oi.	De tras sorți de bucurie
Toma �mbl� tot pe munți,	Din anul ce o să vie ...
Aleg�ndu-și tot cai țuși.	Sc�te-un semn �i-mi spună drept
Dintr'a lui hergelii mari	M�ne care an s�ncep? ...

Sf rșind Vergel torul de urat, băetul or nduit v ră m na în vasul cu apă și sc ț nd un semn și ar t ndu-l adunării intr b  dic nd:

— Al cui este anul ce se'ncepe diminetă?

Proprietarul semnului răspunde:

— Al meu este!

Vergel torul dice atunci:

— Al tău noroc are să ți-l dee Dumneșeu de anul nou, de Sântul-Vasile.

După ac sta, pred nd semnul proprietarului, începe Vergel torul  r -ș  a toca cu bețișorele pe marginea vasului și a ura:

Cine trece
Se p�trece!
Irodia D�mne!
Trece Toma cel bogat
Cu biciu de foc infocat.
Irodia D�mne! etc.

Și sf rșind de urat, băetul or nduit sc te alt semn din ciubăraș și intr b  al cui este.

După ce răspunde cel cu semnul, dice Vergel torul:

— Al tău noroc are să ți-l dee D-șeu de St.-Bobotez .

Și tot așca, după fiă-care urare, sc te băetul or nduit câte un semn,  r  Vergel torul numeșce cutare s rb tore însemnată se  pe vre un sfânt ce vine la r nd, c nd Dumneșeu are să dee noroc celui cu semnul.

După ce sf rșeșce de'nșirat toți s ntii și sărbătorile cele mai însemnate de peste an, decă mai r m n semne în vas, Vergel torul spune celui cu semnul, că el va avea noroc la cutare vite, de exemplu: oi, capre, boi, vaci, cai, porci etc.  r  decă și pe acestea le g teșce de'nșirat și semne tot mai r m n în vas, atunci începe a înșira fiare s lbatiche, spund c  cutare va avea parte de cutare fiară va pușca-o se  va prinde-o așca și-așca. Astfel merge, p n  se gătesc t te semnele de scos

În restimpul, c nd Vergel torul urez  și băetul sc te semnele, domneșce în casă  re-ș  care tăcere. Dar c nd Vergel torul începe a profeti c  cutare sf nt, vită se  fiară fi va aduce celui cu semnul norocul, atunci se nasc risete și hohote, care durez  câte-va minute, pentru că Vergel torul, ca un om isteț, prefăcut și dedat de mai nainte în profetiarea norocului, șcie așca de bine să potrivesc  vorba, că trebuie să producă risete și voe bună între cei de față.

De multe ori însă i se l g  ochii, așca f c t nu p te vedea nimic, și atunci Vergel torul trebuie să spue cum va fi viitorul celui cu semnul, fără de a-  șci de mai nainte numele. Atunci unele le nimereșce, însă altele le spune așca de înt rtochete și de ciudate, înc t și fără de voe ascultătorii trebuie să ridă de profetiile lui. Așca de exemplu, după ce băetul sc te semnul unui bărbat, Vergel torul socotind că e al unei fete, spune că viitorul se  soț va fi un bărbat așca și-așca de frumos, va avea stare bună, se  va fi un om urit, sărac și Dumneșeu mai șcie cum. Și  r -ș  sc ț nd semnul unei fete spune că viitorea sa nevastă va fi o fată b tr n , urticios , și altele de-asemena.

Sf rșindu-se astfel de scos t te semnele din vasul cu apă, Vergel torul închei  funcțiunea sa cam prin urm to-rea urare:

Anul nou cu fericire
Să-l petreceți, și'n unire
Tineri și b�tr�ni să fiți
Și cu toți s�nșoriti,
Ca merii
Ca perii
Pe la mijlocul verii,
Ca t�mna cea 'mbelșug�r�
Cu de t�te 'ndestul�r�! ¹¹⁾

La aceste cuvinte răspund cei din casă prin strigăte de „vivat“ și „să tr esc !“  r  mai mulți inși, cari cu pușcin mai nainte de ac sta au eșit anume afară, încep a pușca at t din pistole c t și din pușci, slobodind vre-o 10—20 de inc rc tur  se  și mai multe după olaltă.

În urmă, după ce și r ndul înpușc turilor s'a sf rșit, sc te gospodarul vasul cu apă, în care au fost semnele, și, deșert ndu-l, aduce în locul apei tot în acest vas ca la o vadră de vin și-l pune pe masă. Apoi se așeză mai toți cei de față la masă și încep a închina și a cinsti din vinul adus, petrec ndu-ș , vorbind câte de t te, glumind și povestind fel de fel de istorioare. Unii istorisesc cum se făcea mai demult Vergelul. Alții spun că lor li s'a implinit tot ce le-a profeti Vergel torul în anii trecuți. În scurt fi -

⁹⁾ Numit altminterlea și „Vestitorul de anul nou.“

¹⁰⁾ „Irodia D mne“ se repeșce tot după al doilea vers.

¹¹⁾ A. P. Alecsi „La Sântul Vasile“ publicat în „Familia“ anul VII, Peșta 1871, Nr. 3, pag. 32. Tot aceste versuri se spun și în Bucovina. —

care adaugă câte ce-va la voioșia generală. Fia-care caută a întrece pe antevorbitorii săi prin istorioare și glume, care dau un avânt foarte plăcut și desfătător veseliei și voei bune.

Într'aceea însă vinul din vas se tot înpuținează, până ce nu rămâne nici un strop. Și de cum-va gospodarul a mai ascuns vre un șip sau două de vin, voind a-l păstra pentru mai târziu și feciorii au dat de dânsul, nu i-l lasă, ci cumpărându-l dela dânsul, îl scurg și pe acesta până la cel din urmă strop.

După acesta, sculându-se dela masă, se prind, mai ales feciorii și fetele, la joc și jocă până ce se face ziua mare, când se împrașcie și se duce fiă-care la casa sa.

Danțurile și chiuitarile (horele) cu care se'ncheie Vergelul acesta sunt aceleași, care se jocă și se chiuie în decursul anului întreg.

Musicanții, cari firește încă nu trebuie să lipsescă

dela această petrecere, sunt seú vre-o două, trei țigani cu viole și c'o cobză, seú un cimpoer cu cimpoiul. Pentru aceștia se'ngrijesc feciorii. Ei îi caută, ei îi tocnesc și tot ei le plătesc pentru truda lor vre-o câți-va florini.

Lipsind musicanții, ceea ce numai rar se poate întâmpla, atunci cântă unul seú două feciorii din fluere seú din trișce, era ceilalți: bărbați și neveste, însă mai ales feciorii și fetele jocă de se prăbușește pământul sub picioarele lor.

În fine e de'nsemnat și aceea, că Vergelul acesta, pe lângă profetirea norocului din anul viitor, mai are și scopul, după cum spun Românii din ținutul Dornei, ca oamenii să facă cunoștință mai de aproape unii cu alții și ca feciorii să pețescă fetele mari¹²⁾.

¹²⁾ Tote amănuntele acestei datine mi le-a comunicat D-nul I. Ursul.

Memoriile unui stomach.

(Continuare.)

Dialog între un alopăt și un homeopat.

- A. Este adevărat, că în privința efectului general al medicamentelor asupra organismului, ar avea fiă-care o altă părere.
- H. Așadar, atâta îmi concedi! Bine, ași continua cu plivitul până când și duzina, de care am vorbit, s'ar reduce la jumătate.
- A. Nu e rău. Lăsare-ai D-ta sânge?
- H. Nu, nici-odată.
- A. Atunci pacienții D-tale ar muri în unele cazuri.
- H. Se poate; în ori-ce cas este însă mai bine să mără unul pentru că nu i s'a lăsat sânge, decât să fiă ucisii cu sutele prin flebotomie.
- A. Cum ved eu, D-ta nici n'ai prescrie medicamente, nici n'ai lăsa sânge?
- H. Așa este, și chiar de aceea sunt homeopat. Omenii voesc să capete ceva¹⁾; eu nu le dau nimic și tot îi mulțimesc.
- A. Ești un om ciudat și sunt convins, că ar muri omenii cu sutele supt mâna D-tale, decât ți s'ar da ocaziune să-ți uciți.
- H. Nu crești D-ta că prin medicamente s'au ucis multe mii?
- A. Ah d... a, p... te.
- H. Crești D-ta, că din contră din lipsa de medicamente să fi murit multe sute?
- A. N... u.
- H. Atunci, vești, sunt pe deplin mulțămît.

¹⁾ Corvisart, medicul lui Napoleon I, era un mare inamic al medicamentelor. Decă imperătesa Iosefina pretindea cu ori-ce preț, să iea ceva, el îi dădea piluri de pâine! Chiar Napoleon era neîncredător în medicamente, și observările sale asupra corpului omenesc sunt atât de nimerite, încât trebuie să ne aducem aminte de ele în tot minutul. „Corpul nostru”, glicea el, „este o mașină pentru viață și organizat pentru ea — acesta este natura lui. Să lăsam dar vieții mersul neimpedat și să îngrijescă de sine; ea se va afla cu mult mai bine, decât decă o vom însărcina și moleși prin medicamente. Corpul omenesc se asemănă unui orologiu construit cu artă, și care este hotărît să umble un timp anumit; orologerului nu-i este ertat să-l deschidă și de aceea îl poate repara numai pe nimerite și cu ochii închiși. Pe unul, cărui îi succede prin instrumentele sale grosiere să facă ceva bine, cad sute de capete prâte, care strică cu totul acel obiect de artă.”

- A. Dar susțin, că trăim într'o stare atât de artificială, încât mijlocele artificioase sunt neapărate de lipsă.
- H. Voiu lăsa să aibă valoare partea cea dintâi a aserțiunei D-tale, cu tôte că o-ași putea combate ușor. Îți conced dară că trăim într'o stare artificială, dar totuși susțin că această stare nu este artificială în așa grad mare, încât să fim siliți, pentru susținerea sănătății, să ne căutăm scăparea în știința cea mai încreută, mai întunecată și mai nesigură din tot cercul cunoștințelor omenesci. Decă nutrețul nostru obicinuit ar consta din lucruri, care s'ar ținea de misteriiile cele mai ascunse ale artei, ași concede, că ar trebui să întrebuițăm și medicamente tot atât de misterioase. Dar decă trăim cam amesurat legilor naturii — ceea ce se întâmplă peste tot — ne trebuie și medicamente simple; decă însă le căutăm prea departe, trecem peste țintă. Decă mijlocele noastre de nutreț ordinare sunt falsificate, ne apropiăm foarte tare de un grad extrem de artificiu, și atunci sunt învoit cu D-ta, că ne trebuie medicamente corăspunțetore, pentru a restabili echilibrul sănătății. Abstrăgând însă dela un atare cas, noi consumăm numai produsele pământului, fără să întrebuițăm o procedură prea complicată pentru îndestulirea trebuințelor noastre. Așadar susțin, că n'avem lipsă de medicamente complicate, ci din contră de cele simple, și apoi natura își va împlini chiămarea cu activitate îndoită.
- A. Așteptă, prietine, acum te voiu prinde cu propriile-ți cuvinte. Așadar ești de părere, că avem trebuință de medicamente de aceeași natură ca mijlocele noastre de nutreț și nu facem decât o schimbare în combinațiune etc., nu-i așa?
- H. Adevărat.
- A. Dar mijlocele noastre de nutreț conțin mai tôte substanțele cunoscute de chemiă¹⁾. Prin urmare, decă combinațiuni false, referințe seú escese pro-

¹⁾ În cafea și tutun se găsesc urme de aramă, er în tamarinde de aur. „Chalumeau”ul (instrument chemic) topește partea silicată a unui paiu de grâu și o preface în perlă de sticlă.

duc o bătă, ce este mai natural decât să ne luăm refugiu la știința medicinei, care chiar ne înveță compozițiunea lucrurilor consumate pentru nutriție?

- H. Aceste fapte nu s'gduie de loc aserțiunea mea. Decă precum dică D-ta, mijlocele noastre de nutremēt conțin o mulțime atât de mare de materii, precum minerale, acide, alcalie, substanțe neutrale și gazuri, atunci de sigur nutremētul supt o altă formă, combinațiune seū proporțiune¹⁾ încă este mijlocul acomodat de a restabili sănătatea. Astfel argumen-tul D-tale este o armă cu două tășuri.
- A. Nu prea vĕd să fiă așa; dar, decă te pricep bine, părerea D-tale este următorea: Mai întâiu, decă am trăi simplu, ca în timpul străbunilor nostri, cari măncau ghindă și beū apă după ea, am avea trebuință de mijloce simple în casuri de bătă. Al dooulea, decă trăim artificial, avem trebuință de medicamente, care sunt tot atât de artificiale. Al treilea, decă trăim atât de artificial, încât să tre-bue a fi cercetate misteriiile cele mai ascunse ale naturei, pentru a ne procura nutremētul, atunci și numai atunci sunt de lipsă medicamente, care sunt tot atât de grele de găsit. Al patrulea pre-tinți D-ta, că astădi nu trăim atât de artificial, precum s'a exprimat în punctul al treilea, dar to-tuși medicamentele noastre sunt tot atât de arti-ficiale, ca și când am trăi așa.
- H. Fôrte adevĕrat, și țesătura științei medicale tre-bue strînsă mai tare, că-că pentru moment este numai un ciur, prin care se stre-cără adevĕrul.
- A. Mărturisesc, că adesea ne-am putea apuca de dietă, în loc de a da medicamente. În tot casul este mai bine a delătura cauza unui rĕu, decăt a întrebuița un antidot. O spun pe față, că pe viitor îmi voiū îndrepta atențiunea asupra acestei părți neglijate din datoriile medicale, dar totuși nu mă pot scuti de a observa, că și rĕul face de multe ori bine — gândește-te numai la bine-facerile chloroformului.
- H. Și cređi D-ta, că chloroformul n'ar fi cunoscut de mult, decă știința medicinei ar fi fost ștudiată după principii mai sănătose?
- A. Cum înțelegi — după principii mai sănătose?
- H. Decă, în loc de acele pipăiri grosiere, nizuințele ome-nilor nostri mari ar fi fost îndreptate asupra culti-vării și perfecționării anatomiei, analizei, analogiilor științifice, și înainte de tôte asupra microscopului, sunt convins, că până acum am fi făcut descoperiri de o însemnătate nemărginită, dar pe care acum tre-bue să le așteptăm dela viitor.
- A. Așadar ai comanda medicinei să staționeze, până când științele ajutătore ar răspândi mai multă lumină asupra întrebuițării esacte?
- H. Da. Cele dintăiu autorităăi ale timpului de față conced, că știința medicinei face progrese, pentru-că atâtea formule și taine vechi și-au pierdut credul; ei conced și aceea, că efectele medicamentelor lor favorite sunt nesigure. Un medicament, care

¹⁾ Minunile cele mai mari ale chemiei se bazează pe combina-țiunf. Zaharul, scrobăla și gummi sunt substanțe cu totul diferite, dar constau din acelăși trei elemente: carbon, hydrogen și oxygen. Nu-mai proporțiunea face deosebirea.

odată deșteptă și escită puterile vitale, altă-dată pôte să le sugrume; la un bolnav se pôte arĕta așa, la un sănĕtos altfel; pôte avea o influință, decă se iea cumpĕtat într'un timp scurt, și o in-fluință cu totul deosebită, decă să iea în esces și într'un timp mai îndelungat. Mai cred, că dis-pozițiunea spiritului, influințe atmosferice seū o schimbare temporară în puterea sistemului nervos pôte face opuse efectele medicamentelor asupra corpului.

- A. Dar cum să ajungem la modus operandi al me-dicamentelor, decă nu le vom cerca?
- H. Decă cređi, că ai dreptul să faci din ființe omenesci obiectul esperimentelor D-tale, atunci îți conced, că pe drumul acesta se pot face descoperiri fôrte prețioase. Ar putea deveni o cestiune de legisla-țiune, decă n'ar fi bine, ca criminalii cei mari să fiă predați medicilor spre esperimente în folosul restului omenimei, în loc de a fi esecutați seū in-chiși pe viață.
- A. Bieții! Acesta ar fi tot atât de rĕu, ca sistemul de isolare pensilvanic — un sistem, care se pôte numi născocirea unei fantasii diavolești. Mărturisesc pe față, decă noi medicii am fi de tot onești, am trebui să murim de fôrme, și decă am scrie pe ușile noastre: Aici se fac esperimente asupra pacienți-lor spre binele omenimei, am putea aștepta mult, până când ar intra cineva.
- H. Ascultă-mĕ pe mine, de silă vei fi de părerea mea și vei arunca medicamentele cânilor, decă aceste crea-turi fidele nu ți sunt prea drage pentru acestă.
- A. În ori-ce cas ești un om cu curagiū, decă cutezi să exprimi astfel de păreri.
- H. O, suntem dără singuri și D-ta în interesul propriū nu vei repeta nimic.
- A. Spune-mi odată drept: te consideri D-ta ca un șarlatan?
- H. Da, față cu lumea, dar nu față cu știința. D-ta însĕ ești șarlatan în tôte privințele.
- A. Fôrte îndororat. Cu tôte acestea nu ești un om rĕu și-ți promit că din conversațiunea noastră se va nașce cel puțin un bine: — pe viitor voiū subția medi-camentele mele cu apă în prisosință.
- H. Bravo! Eū dau dose infinit de mică și D-ta sub-țiate. Amĕndouī suntem pe drumul cel adevĕrat. Vive la bagatelle!
- A. Atunci eū tre-bue să strig: Vive l'eau du puits!
(Se depărtĕză în direcțiuni opuse.)

Acum e timpul să mă întorc la istoria mea. Se 'nțe-lege, că globulele homeopatului fură tot atât de nefolositoare ca și receptele alopatului. Veni rĕndul unui chirurg, care-mi dede o cură de sare. Nu voiū să mai amintesc recepta lui; destul că de aci înainte refusaī ori-ce serviciū. Nu mă condamnați pentru acest refuz, că-că tyranul din Syra-cus seū lăutarul încoronat din Roma n'ar fi putut găsi chi-nuri mai rafinate, decăt cele pe care le-am suferit eū. În-tĕmplarea mea, iubite cetitor, să-ți servescă drept esemplu. Cu tôte aceste suferințe cumplite mi-a rĕmas destulă milă față de semenii mei pentru ca să-mi reîncep cu încetul ser-viciile, deși cu întristare pentru cele trecute și cu neîn-credere în viitor.

Curând după acestea o întâmplare interesantă schimbă cu totul cursul vieții mele. Iubite cetitor, mă înamoraî. Nu rîde, dragul meu, că-cî și un stomach pôte avea inimă și încă una prea fragedă.

Singura nenorocire în această întâmplare era, că, asemenea marilor potențați ai pămîntului, eram silit să promit simpatia mea unui obiect, pe care nu-l vîdusem nici odată. Este adevărat că D-nii Creeri îmi dară o idee fugitivă despre înfățișarea din afară a tinerei persoane, dar cetitorul va înțelege, că în urma pozițiunei mele nu puteam să vîd singur pe iubita mea. Abia îmi puteam stăpîni curiozitatea și era mai să străbat golul dintre cîste pentru a vedea în persoană pe acea fetiță. Deore-ce însă acea procedură ar fi fost nedreptă pentru alții, ședeam ca Pyram după zid, fără cea mai mică găurice, prin care ași fi putut arunca o privire asupra scumpei mele Thisbe.

Și ab! cât o iubiam! Nu era o singură parte a corpului meu, care să nu fi fost impresionată în vre un chip. Nu ținu mult și ațai, că tinera persoană, care produsese acea puternică escitațiune interioară, era numai fata unui fabricant de ciorapi. Acesta își avea prăvălia aproape de universitate.

Mă tem ca nu cum-va această împărtășire să micșoreze foarte tare interesul, pe care l'am deșteptat pôte în frumoșele mele cetitoare, dar datorita mea este să spun adevărul cel mai strict. Ași dori din totă inima ca să aduc în simplele mele memorii o eroină ceva mai romantică, dar, vai! aceea, pentru care se aprinsese stăpînul meu, purta negoț foarte prosaic cu ciorapi, tricouți, flanele etc.

Într'aceea pasiunea mea era sinceră, seu pôte ar fi mai bine să dic: pasiunea noastră, deore-ce mă consider ca o persoană deosebită de stăpînul meu. Conservând dară înmulțit, repetez, că pasiunea noastră era sinceră și acea fabricantă de suspinuri continue, care se numeșce dōnna Plumănă, tot escita flacării iubirei, așa încât vecinătatea mea cu acel curent de aer nu-mi era de loc plăcută. Vecinătatea unor foi, fiă ele chiar în serviciul lui Eros, nu pôte fi comodă. La acestea se mai adăoga, că nutremîntul zăcea în interiorul meu tare ca pētra, că-cî atențiunea mea era îndreptată asupra calității nouēlor mele simțăminte într'un grad atât de mare, încât începuî a neglija cu totul celelalte îndatoriri ale mele.

O împregiurare cam tristă în lucrul acesta era că amorul prefăcuse pe stăpînul meu în poet. Astfel, sērmanul de el, își da tōte silințele să vorbescă și să scrie în forme metriche bine-sunătoare. Așa se făcu el de odată bētor de apă la isvorul castalic și un animal herbivor, care pășcea pe cōstele Parnasului. Vē întreb, cum pôte produce amorul un efect atât de străordinar asupra omului? Őre nu schimbă el totă ființa sa și o preface într'un instrument musical, care tinde neconținut să cante duet cu un al douilea?

Tot lucrul este până astăzi un mister pentru mine, și pôte ași fi căpētat o altă părere despre el, decă n'ași fi fost deșteptat mereu în mijlocul nopții. Atunci stăpînul meu seu se preumbla cu mine în sus și în jos prin odae, declamând tot felul de nerozii, seu mă strivia pe marginea unei mese, pe cānd el mășgălia hărtia cu fel de fel de poesii, arētând astfel o speciă de nebuniă cu mult mai îngrijitoare, decăt în aberațiunile sale orale.

Să-și închipuescă cine-va indignarea mea pentru aceste

turburări nocturne, că-cî într'adevăr mi se părea, ca și cānd sōrtea ar fi găsit o plăcere să mă șicaneze și să mă supere.

Din cānd în cānd mai aducea stăpînul meu o variațiune în aceste produceri urciōse, punēdu-se la pian și cāntând arii amorōse. Mi se pare, că în direcțiunea aceste producerile sale nu erau rele, totuși nu void să judec lucrul mai de aproape, deore-ce îmi lipseșce orī-ce aud musical. De alt-cum foile de care am mai vorbit, se vāetau și gemeau, cānd cānta stăpînul meu, așa încat nu mă lăsa să ascult cāntarea.

Ași voi să pot împărtăși unele din poesile fabricate de stăpînul meu ca exemple demne de încungiurat. Deore-ce însă nu pot, fac atenți pe toți respectivi, că, pe cānd produc ei astfel de nerozii poetice, esistă și un stomach în interiorul lor, un stomach, care ascultă acestea cu ironia pe buze și mânia în inimă.

Adesea ni se întempla, că după ce ne puneam în pat, în loc de a dormi, ne svicoliam cu neliniște încōce și încolo, pe cānd cocoșii, orolōgele, păzitorii de nōpte se întrecead de a ne anunța ōrele. Toți înamorații vor constata, că acesta se întemplă foarte des. Da, într'adevăr, micul diavol înaripat alunga somnul, și bētrānul deū somnuros nu cuteza să se apropie de facla luminōsă a malițiosului copil. Recunosc, că era nefolositor să rămānem în pat supt astfel de împregiurări și să ne lāsăm a fi, așa dicēnd, svērliți încōce și încolo pe marea neliniștei. Dar eu, din parte-mi, totuși zăceam în cāldură, mă simțiam mulțămît și cu haznă. Acesta nu ne-ajuta nimic, că-cî ne aruncam din pat cu furie, aprindeam lumina, ne învēliam într'un halat cālduros, stringeam cenușa încă scānteindă în sobă, puneam un lemn pe ea și apoi ne așezam în o masă acoperită cu materiale de scris, această causă nevinovată a miseriei mele. Ochiul poetului strălucē pôte de inspirațiunea poetică, dar stomachul seu se ață în timpul acesta într'o altă situațiune, care, deū, o mărturisesc pe onorea mea, nu se pôte numi de loc poetică.

Afară de aceea escentricitățile poetului iēu o formă cu totul tot particulară. Inspirațiunile sale parecă resultă dintr'o antiesă între lucrurile, cum sunt, și între lucrurile, pe care le descrie. Într'o baie de duș, într'o dimineță de ērnă fantaseză el mai bucuros despre deliciile de a zăcea într'un pat de fulgi, ēr pe cānd se întinde într'un așternut bogat, de bună samă va cānta plăcerea rēcoritoare a unei preumblări înainte de dejun într'o dimineță rece. În sărăcie, starea normală a tuturor poēților, descriu ei bucuriile bună-stărei; ēr decă se ață în bună-stare, un lucru deū foarte anormal, laudă ei virtuțile, care înfloreșce pe stāncile pleșuve ale sărăciei.

De altcum arta poetului nu este lucru așa de ușor, cum și-ar înclupui cine-va, luānd în mână o bună poesiă tipărită, care se ceteșce atât de ușor și de neted, ca și cānd producerea ei n'ar fi costat nici o ostenelă. Versurile se recitesc de repeți ori, după ce au fost scrise pe rēnd adesea cu lungi intreruperi. Atunci poetul se confundă din nou în adāncimile fantasiei, pentru a scōte idei nouē; prin urmare se fac diferite schimbări, care de multe ori sunt atât de numēroșe, încat cu încetul poesia întregă devine alta.

Deși eram foarte supērat pe stăpînul meu pentru încercările sale poetice, totuși trebuie să-i dau dreptul că esersa o critică foarte severă asupra sa însuși și, asemenea

lui Saturn, își nimicia proprii săi copii. Câte-odată încerca pe rând toți metrii posibili, până când ajungea de regulă la heksametrul latin, ca cel mai lung și mai solid, pe care-și construia apoi piramida sa de nerozii.

Câte-odată nu-i reușia nimic. Scănteia divină nu se scobora asupra lui cu toate rugămintele și implorările sale.

Atunci începea el de regulă acea preumblare îndelungată, de care n'am plâns, și declama o mulțime de versuri învățate de bună samă de-a rostul, pentru a se transpune într-o dispozițiune inspirată.

Sper că nu voi fi acusat, că profanez sântenia ărelor celor mai singuratică ale unui înamorat, când fac pe cetitor cunoscut cu acele momente ale existenței, în care amorul, asemenea unei iasme reuțăcioase își bate joc de muritor. Sper, că nu voi fi considerat ca frivol, decât cu totă demnitatea mea de istoric serios mă voi înjosi în trecet, să istorisesc și lucruri de natură privată și intimă.

Decă n'am fi făcut o călătorie mai îndelungată chiar în timpul acela, atunci urmările acelei afaceri amorose, în legătură cu cercările poetice și cu alte rele, ar fi putut deveni foarte îngrijitoare. Tot corpul, în care locuiam, slăbise cumplit în urma neactivității mele și după ce amicul meu, D-nul Cap, își câștigase cu fericire pălăria de doctor, plecarăm într-o călătorie spre Rhin, pentru că, după spusa ămenilor, călătoria este singurul mijloc de a delătura suferința, de care era cuprins stăpânul meu.

Trebue să mărturisesc, că așteptam călătoria cu ore care neliniște, pentru că mă tem de schimbarea bucătăriei și am auzit, că bucatele de carne se mănâncă aproape crude în unele țări. În punctul acesta eram foarte pretențios, și-mi descoperiam aversiunea pentru carne nefertă seuf nefriptă atât de pe față, încât stăpânul meu își făcea de obicei pe voe. Sunt pe deplin convins, că natura pretinde ca mănăcările de carne să fiă gustate numai ferte seuf fripte cu desăvârșire. Carnea crudă nu-i prieșce corpului atât de

bine, ca când a trecut printr'o transformare chimică prin influința focului¹⁾.

Fiă cum va fi, atata știu că grăza mea de carne încă roșie de sânge era foarte mare și că de câte-ori auđiam într'un birt comandându-se beefsteak de jumătate fript, seuf ocărindu-se băetul, pentru că l'a lăsat să se prea frigă, mulțiam cerului, că cel puțin nu eram stomachul unui astfel de om. Acesta e tot atât, ca când ar mulțami cineva lui Dumnezeu, ca nu s'a născut între antropofagi.

Într'adevăr, sarcofagia²⁾ (n'ași fi considerat ca învățat și înțelept, decât n'ași întrebuința din când în când astfel de cuvinte străine), sarcofagia dară, însoțită de fluiditate carmoasie întemează un grad foarte apropiat de înrudire de sânge între noi și acei mult-calomniati antipodi, cari ne arată una dintre cele mai mari virtuți cardinale, când își iubesc de aproape atât de tare, încât îl mănâncă. „Îmi vine să te mănânc,“ este o espresiune foarte obișnuită, care se aude foarte adesea între înamorați chiar în viața civilisată cea mai înaltă. Fapta și dorința în astfel de casuri sunt despărțite numai printr'o linie de demarcațiune foarte delicată. Ar fi ușor de documentat că din cauza acesta toți ămenii sunt canibali — o logică severă, care, după cum aud, se bucură de mare vază atât în lumea teologică, cât și în cea medicală³⁾.

(Va urma.)

¹⁾ Liebig în scrierile sale despre chimia animală este de aceeași părere ca prietenul nostru, totuși această pretențiune este combătută de hamali, gimnastici, atleți și alți ămeni cu mare putere de mistuire. Acestia preferă toți carnea pe jumătate friptă, pentru că, după părerea lor, atunci este mai cu putere și mai priincioasă corpului. Aici să nu uităm, că autorul nostru posedă o constituțiune foarte susceptibilă și delicată și că aversiunea sa în contra cărnii crude nu-și are motiul numai în fantasia, ci și în cerul gurei cel rășătat.

²⁾ Mănăcarea cărnii.

³⁾ Ne pare foarte rău de această digresiune nefolositoare a autorului nostru, cu deosebire deore-ce se pare că o face numai pentru a da lovituri în lături asupra unor lucruri, care nu se potrivesc aci.

Banditul.

Sufă vântul cel de ărnă,
Codrii-și dau frunzele jos;
Cerul nevă va să-mi cernă
Și pe față și pe dos.

Vine vremea de ispită,
Vine césul de județ,
Să-mi taiu chica resucită,
Să me fac glugă 'n undeț...

Me voi face, vai, de silă,
Om de lege 'n vr'un oraș,
D'or aveu cicoail milă
Să mi dea haine și locaș;

Să pot și eu lua parte
În Divane la cuvânt,
Să-mi lătesc tot mai departe
Vestea bună pe pământ.

Dor de-a ști lumea atunci
Că-s eu pruncul cel temut,
Ce prin codrii și prin lunce
Vrăvă multă-a mai făcut;

O să-mi pună cursă 'n cale
Și de sóre m'or lipsi,
Și 'n vr'un loc amar de jale
Strins în lanțuri m'or tipsi...

Héi!.. Nu te las, dragă stăncă,
Deși capu-ți este gol;
Aici am putere 'n brăncă,
Nu vin giđii prin ocol...

Nu mai negrul câte-odată
Rupt de fómă-mi face semn,
Să jintesc pușca 'nchrcată
Tupit pe după lemn.

Lui să-i fac vreme de pace,
Mie țile de trăit.
Vină ărnă, cum îți place,
Eu țin codrul neclătit,

Voiu vedea la vără ărnă,
— Decă mórtea m'a uita —
Cine-i domn peste hotară,
Cine 'nchide calea mea?..

Și-o să-mi fac haine pe módă,
Să m'aret mai volnicel:
Toporașul prind de eodă
Și hăngerul de mână.

Și 'n țile de serbătore...
Voiu să-mi joc clăcașii mei,
Că-s fi vără-atunci cu sóre
Nu mai duc frică de ei!

Pusta Hodjeli, 1877.

Iason Elanco

Cupa poetului gintel latine.

Astăzi presentăm cetitorilor nostri chipul aceluși măreț premiu, care s'a dat la Montpellier marelui între cei mari. Această cupă cuprinde în sine suveniră dulci de o

gloriă strălucită, suveniră, care pôte s'ad slăbit în cât-va în decursul timpurilor, dar care trebue să rămână pururea vii și neperitoare. Pentru a înprospeța aducerea aminte

a publicului român de mărșă și dela Montpellier, vom reproduce un mic fragment din raportul prezentat de D-nul Roque-Ferrier în ședința „Cântului Latinului” a societății pentru studiul limbilor romane. Această ședință avu loc dela 4 ore și jumătate până la 6 ore seara în interiorul Peyronului, între statua ecvestră a lui Ludovic XIV-lea și între Chateau-d'eau. Peyronul este o preumblare încântătoare situată pe un loc foarte înalt la una din extremitățile Montpellierului. De o parte Alpii, Marea-Mediterraneană și vechia insulă Maguelona, de altă parte Pyreneii formeză unul dintre peisajele sudice cele mai focose și mai încântătoare.

Acți pe o estradă de onoare, încungiuat de o pleiadă de mari bărbați ai tuturor națiunilor de ginte latină, D-nul Roque-Ferrier ceti raportul său din care estragem următoarele:

„Tema premiului, fundat în 1875 de D-nul Quintana y Combis, cerea ca acel cânt al latinului să fie considerat ca un cânt de ginte, putând, prin mijlocul traducerei pe același rithm, să devină comun tuturor poporilor ce vorbesc un idiom eșit din limba latină. Cinci-deci și șese de poeți, din punctele cele mai diferite ale domeniului neo-latin și în principalele idiome ale acestui domeniu, au răspuns la apelul societății limbilor romane. Juriul, însărcinat a examina operele lor, era compus din DD-nii de Quintana y Combis, președinte; Mistral, baron de Tourtoulon, Obdenaru, Ascoli, și Alphonse Roque-Ferrier, secretar.

În unanimitatea membrilor săi, juriul hotărî că nu putea sta la îndoelă, decât între două bucăți, una adresată din Mircești (România) în 29 Decembrie 1877, alta din Barcelona în 9 Iuliu, același an.

Este ore acesta o alusiune îndepărtată la Franția și la aceea, care fu marea sa liberătoare în vécul al XV-lea. nimic nu o pôte spune. Cu toate acestea, ginta latină este represintată în cântul dela Mircești ca o virgină cu carmen dulce, înaintea căruia străinul se înclină. Dar ea nu este numai o virgină, ea este și o regină, care domnește peste celelalte ginte ale universului; pe frunte pörtă o stea divină ce lucește prin timpii seculari. Așezată pe țărîmul mării, se oglindește în splendidul soare ce o impresoră. Este aproape Beatricea unui Dante român acesă tinără fată, care are pentru dânsa toate comorile pământului, care le împarte de o potrivă și voios cu

surorile sale, dar care, întogmăi ca Jeanne d'Arc, devine teribilă când e provocată de cine-va și când își apără dreptul său.

Poetul, care a colorat acesă mărșă inspirațiune cu strălucirile versurilor à la vita nuova, a încercat, fără îndoelă, înainte de a intra în calmul unei poeșii atât de înalte, deficultățile vieții, a cunoscut pericolele și tristetele sale. El descrie admirabil Cântul său latin prin acesă strofă, în care presupune că toate gintele lumii vor compărea împreună în cer, și că singură ginta latină va putea pretinde că a represintat pe Dumnezeu, care o va judeca.

„În ziua cea de judecată, dice el, când față în cer cu domnul sânt — latina ginte-a fi întrebată — ce ai făcut pe acest pământ — ea va răspunde sus și tare: — O dâmnă, cât în lume-am stat. — în ochii săi plinu de-admirare, — pe tine te-am represintat.”

A doua bucată este evident opera unui poet cu mers mândru și nervos, cu junețe și afirmațiune ardătoare; versurile sale sunt adevărat populare. Până când ne va rămânea în minte, dice el, imaginea via a timpului trecut; până când marea Romei va împinge valurile sale pe țărîmii nostrii; până când ne va părli arșita aceluși soare ce este emblema via a ginte latine; până când grânele vor umplea hanbarele Franciei, Spaniei, Portugaliei, Italiei; până atunci vom fi Latini în afară, Latini în lăuntru, mereu Latini!

Arare-ori, D-lor, juriul poetic s'a găsit în fața a două poeșii de o așa superioritate în compunere. La simplicitatea plină de mărșă a poeșiei

române, la serenitatea colorei sale orientale, puteau fi opuse, mersul viu și franc, mândria de afirmațiune a poeșiei catalane. Era evident, că juriul se afla în fața a două poești-măestri. După o lungă examinare juriul se pronunță în favorea celei dintăiu și-i atribui cupa D-lui de Quintana; a doua are drept recompensă ramura de laur în argint de pe țărîmul Montpellier.

Deschiderea plicurilor sigilate ne-a făcut cunoscut, că poesia din Mircești era datorită marelui poet latin dela Dunăre, Vasile Alecsandri; ăr poesia catalană lui Francesco Matheu y Fornells, pe care amicul ce-i vorbește în acest moment nu crede a-l linguși proclamându-l unul din marii poești ai Cataloniei.

Atribuind cupa dată de D-nul de Quintana D-lui Vasile Alecsandri, juriul nu-și terminase încă sarcina; fi rămânea

Cupa poetului ginte latine.

să semnaleze diferitele merite ale câtor-va poezii în adevăr remarcabile, primite din Spania, Franca, Italia și chiar din America meridională.

Dacă poetul României ar fi putut, ca și D-nul Matheu y Fornells, să vină să primescă aici chiar premiul ce-î este decernat, i-ași fi cerut voe să mă servesc de amintirea acestui rege, a căruia statuă ecvestră se înalță în centrul acestei preumblări. Atunci făcând apel la cuvântul celebru ce adresa regele nepotului său, când acesta se ducea să domnescă asupra Spaniei, Indiei și jumătății din Italia: „Nu mai sunt Pirenei;” i-ași fi cerut voe să mă autorizeze a repeta acestei adunări: „Nu mai sunt astăzi Carpați, nici Pirenei!” Până când va murmura pe țermurile noastre plângerea eternă a mării Rome, până când vântul mistral va sufla asupra noastră cu mare furie, până când ne va părli arșița soarelui, vom fi Latini, Latini în afară, Latini în întru, mered Latini:

Mentres ressonne per nostres plages
Del mar de Roma l'etern udol,
Y'l mestral inſe sus amples ratjes
Y'ns petoneje la llum del sol,
Serem Llatins,
Llatins a fora, Llatins a dins,
Sempre Llatins.¹⁴

Cum se vede concurenți străluciți nu ad lipsit marelui nostru poet. Dar era dată geniului român să triumfeze prin suflarea sa blândă și dulce, ca adierile vântulețelor Orientului. Simțul delicat și fin, inocența, castitatea virginală și creștină a versurilor bardului nostru trebuia să învingă focul pasionat al Sudului, mândria sublimă a superbeii Cataloniei.

Trofeul acestei victorii era mulțămirea morală, recunoștința atâtor bărbați iluștri veniți din toate părțile să admire geniul român desvelit prin cântul dulce al bardului. Dar această admirațiune trebuia materializată printr'un obiect neperitor, care fu admirabila cupă a D-lui de Quintana. Această cupă, din care D-nul Alecsandri beu nemurirea, este de argint lucrată cu multă artă. O figură simbolică o 'npodobește; Romul și Rem, cei doi gemeni

născuți din Marte și Rea-Silvia, sunt alăptați de lupă după ce fuseseră espuși peirei pe malurile Tibrului.

Tot Românul trebuie să cunoască frumoșă legendă a acestor fii de deșu, nutriți de o fiară sălbatică; de aceea credem că e de prisos să o istorisim. E de ajuns să amintim, că ei sunt întemeiatorii Romei și prin urmare părinții ginteii latine. Nu se putea exprima mai clar și mai frumos originea divină a ginteii latine, chiamarea ei de a fi tare în răsboe, tare în pace, unică în felul ei, regina gintelor. Ideia a fost admirabilă, și s'a executat cu fineț artistică, precum se pôte convinge ori-cine aruncând o privire asupra ilustrațiunei noastre. Ne pare rēu că posedăm numai o vedere a acestui obiect prețios și nu șcim ce se află pe partea cealaltă, întregul însă formeză un trofeu demn de marele triumf reputat de iluștrul nostru Alecsandri.

Dar, precum am mai dis, adevăratul preț al acestui obiect de artă nu stă nici în fineța execuțiunei nici în valoarea întrinsecă, ci în ideia ce el represintă. Națiunea română, după atâția seculi de letargia, se deșteptă în sfērșit la o viață nouă, și ori încărău își îndreptă activitatea sa uimi poporale prin aptitudinea sa în toate direcțiunile. Tare în resbel, muncitoare în pace, infruntând cu curagiū și bărbăție toate persecuțiunile sortiū și ale inimicilor, ea se arētă demnă reprezentată la gurile Dunărei a mării ginteii latine.

Triumful dela Montpellier puse cunună la toate meritele sale, că-cî prin geniul său minunat, întrupat în bardul său prea iubit, ea puse în uimire toate surorile ei, întrecându-le într'o luptă pacinică. Nu esagerăm de loc, când susținem că acea luptă câștigată este punctul de mănecare al simpatiei Europei întregi. Într'o singură și România câștigă renumele secolilor. Dacă astăzi ar peri, spiritul ei blând și simpatie ar continua să petrēcă între celelalte surori prin dulcile accente ale bardului ei.

De aceea cupa dela Montpellier pôte fi considerată ca un trofeu național, pentru că D-nul Alecsandri este adevăratul reprezentant al poeziei române.

V a r i e t ă ț i.

Din viața animalelor Se scrie din Gōrsdorf, că o găină tinēră a luat asupra-si datorile de mamă față cu doi căței. Ardēdu-mi grajdul, dice corespondintele diarului germān, și-a ars aripile și piciorle o găină cam de 7 luni așa, încât nu mai putea fugi și se ascundea prin unghiuri. Pentru a ținea animalul în viață, l'a luat servitōrea mea în camera sa, unde găina s'a și restaurat printr'o îngrijire bună. Petrecerea în odaea caldă l'a plăcut, că-cî nu mai arētă gustul de a o părăsi, când i se vindecaseră piciorle. I se concesse dară să rămână și de aci înainte în odae. Servitōrea ținea însă și cățeaua mea în odaea sa, unde-i pregătise pat mōle într'o cutie. Deși cățeaua nu putea suferi găinile, pe care de multe ori mi le-a ucis, totuși în odae trăia foarte bine cu găina vindecată așa, încât mânca din aceiași trocă cu ea. Peste câte-va zile cățeaua avu mititei. Găina se apropiă tot mai mult de cutie și rămase ore întregi în apropierea ei; pe urmă se urcă în cutie și acoperi cățeiul cu aripile sale părjolite. De atunci se află găina tot în cutie cu cățeiul, er mama acestora lipsește ore întregi și vine numai din când în când de le dă să sugă; altfel nu se mai interesează de ei. Când sug cățeiul, mama lor se întinde în cutie așa, încât o umple, er găina se duce să mănănce. Îndată după mănecare revine, se viră cu grije într'un colțior și tot împinge cățeaua la o

parte, până când are loc destul ca să acopere cățeiul cu aripile sale. Dacă nu-i reușește, se urcă pe cățea și adăpostește pe totă lumea supt aripile sale. Este foarte interesant, când mănăncă cloșca grăunțe. Atunci ea chiamă cățeiul la mănecare, și se uită uimită la ei, că nu vor să vină.

Familia Mendelsohn (1729—1847), este titlul unei cărți în 3 tomuri apărute în Berlin și care conduce publicul într'un cerc de omenii excelenți și spiritali. De aci scotem istoria căsătoriei lui Moise Mendelsohn, istorisită mai întâid de Berthold Auerbach: Moise Mendelsohn era la băi la Pymont. Aci făcu cunoștința neguțatorului Gugenheim din Hamburg. — „Rabbi Moise,” dise acesta într'o di, „noi toți te venerăm, dar mai cu samă fata mea te adoră. Pentru mine ar fi cea mai mare fericire, decă mi-ai fi ginere.” Moise Mendelsohn era foarte sfios, că-cî natura îl plăsmuise cam schimosit. În sfērșit se decise totuși să călătorască dela Berlin la Hamburg și cercetă pe Gugenheim în comptoriul său. Acesta fi dise: „Urcă-te la fiă-mea, ea se va bucura de a te vedea, i-am istorisit multe despre D-ta.” Mendelsohn cercetěză fata; în ziua următoare vine la Gugenheim și-l întrebă, ce a dis despre el fiă-sa, care era o ființă foarte amabilă. — „Ah, onorate Rabbi,” rēspunse Gugenheim, „se cade ore să-ți spun adevērul?” — „Negreșit.” — „Ah, Rabbi, D-ta ești un filosof, un înțelept,

un om mare, nu te vei supăra pe copilă; ea a dis că s'a speriat, când te-a vădut, pentru că . . . — „Pentru că sunt ghibos?” Gugenheim aprobă. — „Mă gândim la una ca asta, dar totuși înui voi lua ziua bună dela ea.” Mendelsohn se urcă în locuință, și se așază lângă copilă, care cosea. Ei vorbiră bine și frumos de una, de alta, dar copilă nu-și rădica ochii de pe lucru și se feria de a privi pe Mendelsohn. În sfârșit deore-ce acesta aduse vorba cu îndemănare unde voia să vină, fetița îl întrebă: „Creși și D-ta, că cununiile se botărăsc în cer?” — „De sigur, ba mie mi s'a întâmplat ceva deosebit. La nașcerea fiăcărui copil se srigă în cer: cela și cela va căpeta pe ceea și ceea. Când me născui, mi se destină și mie o femeie, dar mi se dîse: ea va avea din nenorocire o cocoșă, și încă una teribilă. Dragă dîmne, strigai eu atunci, o fată schimosită ușor se face amărită și dură, o fată trebuie să fiă frumoasă; dragă dîmne, dă-mi mie cocoșă și lasă copilă să fiă sveltă și plăcută.” Abia isprăvisse Moise Mendelsohn cuvintele acestea, când i se aruncă copilă de gât și — deveni femeia lui, și trăiră fericiti.

Crucea Elisabeta. I. S. R. Domnul, în urma aprobățiunii I. S. R. Domnei, a bine-voit, a conferi crucea „Elisabeta” DD-nelor aci mai jos notate, cari, prin căutarea răniților sêu bolnavilor ostași români, sêu prin instalare de spitale și ambulante precum și prin diferite ofrande au contribuit la alinarea suferințelor acestor ostași: D-nele: Alecsandrescu Anica; Algiu; Ana, soția doct. în medic. Ion Moga din Sibiu; Aurelia, soția prot. B. Giurea, din Sarascu; Berendy Maria; Badilă Iona din Sibiu, Balint Carolina, soția protop. Simeon Balint; Cariagdi Dumitru; Ciupapan; Cosma Maria, soția deputatului Parteni Cosma din Sibiu; Costescu Zoe Comăneanu; D-ra Cutzarida V. Maria, studentă la facult. de medicină din Zurich; D-na Drogănescu Maria, născută Cerkez; Princip. Druztkoe Maria Lubetzky; D-nele: Elena, soția protop. Tieranu, dela Lipova; Gigartu; Iliasiu Maria; Juga C. J. Victoria; Marghiloman Irina; Maria, soția prot. Hanea din Sibiu; Moraitu Elena; Mureșenu Sevastia; Pascal; Petrovici St.; D-rele: Popp Elena, fiica deput. diatal Gheorge Popp, din Bazești; Paul Martin; Buckman Barona.

Vêrful cu dorul. Acesta e titlul unei opere române în trei acte. Această operă a fost scrisă la Sinaia și este supțsemnată T. de Laroc. Se asigură că, supț acest pseudonim, s'ascunde o penă ilustră, un nume venerat, o persoană augustă, pe care autorul Visului Dochiei o numește:

La plus Grande et la Meilleure.

Vêrful cu dorul a fost scris în versuri nemțesci, și e tradus de D-nul Eminescu în românește și de D-nul Paganini, bibliotecarul Universității, în italienește. Ecă după „L'Orient” subiectul acestei opere: Era odată la Sinaia o frumoasă păstorită. Un păstor se înamoră de dînsa și o ceru în căsătorie. Dar primi acest răspuns: — „Urcă-te pe vêrful cel mai înalt al muntelui, singur, și ședî acolo erna întrégă, în vînt, în ploaie și în zăpadă. Decă, la primă-vêră, vei mai iubi pe păstorita, o vei lua în căsătorie.” Bietul păstor plécă îndată. Atunci era tîmnă. Erna sosi curînd. Păstorul nu simția frîgul, el nu se gândia de cât la iubita sa și nu privia înainte-î decăt primă-vêră mult dorită. Așteptarea fu lungă. În sfârșit, într'o diminetă, păstorul vèdu că sorele răsăria mai vesel, mai cald, mai strălucitor decăt totdeauna. Era mai mult decăt resăritul soarelui, era resăritul primă-verei. Și păstorul vede pe iubita sa apropiându-se; încă căi-va pași și va fi lângă el. Fericitul păstor își vede dorul împlinit și din vêrful muntelui binecuvînteză provedința. Inima sa bate, bate atât de tare încât se sfărîmă și păstorita îl vede cîdînd mort de bucurie în brațele ei. Musica acestei delicate inspirațiuni a fost scrisă de D-nul Liubiez, pianist al M. S. R. Dîmna. D-nul Liubiez a condus probele în persoană.

Congres literar. Congresul de literatură internațională, care s'a ținut pe timpul espozitiunei din Paris în anul trecut, întemeiește o reuniune literară internațională ca să conchiame pe lunie 1879 al douilea congres în Londra. Mr. Blanchard Jerrold, 8 Carlton Chambres,

Regentstreet, W. London invită în numele reuniunei amintite pe toți jurnaliștii și literatorii englezi și străini să ia parte la acel congres. Reuniunea, pregătindu-se pentru congres, a făcut un plan bine cugetat de o mașinerie literară internațională, pentru a apăra dreptul de autor în totă lumea și a efectua o solidaritate generală. Ori-ce literat sêu jurnalist pôte căpeta informațiuni depline prin cerere în scris la adresa indicată.

Un drum de fier portativ s'a trâmîs de curînd din Statele-unite nordamericane proprietarului unor mari plantaje de zahar din Cuba. Linia e lungă de 2¹/₂ Kilometri și destinată pentru transportul trestiei de zahar la mori în locul vechiului transport prin cară cu boi sêu catări. Linia constă cam din 700 de bucăți și e construită astfel, că se pôte pune și lua dintr'un loc, chiar decă nu sunt de față ômeni competenți.

Statistică. — Prospect statistic asupra schimbărilor politice de pe peninsula balcanică. Datele, care urmèzî mai la vale însușesc o cartă de A. Petermann, cartă ce a fost lucrată după tractatul dela Berlin dela 13 Iunie până la 13 Iulie 1878:

	Mile geogr. pătate	Chilometri pătrați	Locuitori.
Turcia europenă până acum	9589	528,033	16.013,000
Poseziuni nemijlocite . . .	6706	369,269	9.573,000
Statul tributar România . . .	2201	121,204	5.073,000
„ „ Serbia . . .	682	37,560	1.367,000
Turcia europenă în viitor	6142	388,168	8.971,000
Poseziuni nemijlocite . . .	3240	178,432	5.148,000
Sangiacul Novi-Bazar ¹⁾ . . .	152	8,382	127,000
Prov. Bosnia și Hertegovina supt administ. austriacă	946	52,102	1.086,000
Prov. auton. Rumelia-ostieă	643	35,387	751,000
Statul tributar Bulgaria . . .	1160	63,865	1.859,000
Princip. România până acum	2201	121,204	5.073,000
Suptstrăgînd Besarabia cu	154	8,480	127,000
Adaos prin tract. dela Berlin	270	14,860	221,000
Așadar pe viitor . . .	2317	127,584	5.157,000
Princip. Serbia până acum	682	37,560	1.367,000
Adaos prin tract. dela Berlin	202	11,097	387,000
Așadar pe viitor . . .	884	48,657	1.734,000
Princ. Montenegro până acum	79	4,366	170,000
Adaos prin tract. dela Berlin	93	5,109	116,000
Așadar pe viitor . . .	172	9,475	286,000
Cedat Austriei (Spica) ²⁾ . . .	0 ^{ca}	35	2,000
Insul. Cypru (ocup. de Englezî)	174	9,601	57,000

— **Drumuri de fer europene.** Cu finea anului 1876, rețeaua căilor ferate din Europa se cifra cum urmèzî:

Ț ă r i :	Kilometri în activitate	
	Total	pe 10,000 Kilom.
Belgia	3,589	1218
Lucsenburg	273	1055
Marea-Britaniă	27,152	862
Elveția	2,341	566
Germania	29,149	540
Țêrile de jos	1,695	514
Francia	22,671	429
Danimarca	1,366	367
Austro-Ungaria	17,363	278
Italia	7,850	265
Spania	5,796	116
Svedia	4,818	109
Portugalia	968	108
România	1,233	102
Turcia	1,530	38
Rusia	18,999	38
Finlandia	876	23
Norvegia	580	18
Grecia	12	2 ¹ / ₂
Europa	148,271	152

¹⁾ Ocupat militarêșce de Austria.

²⁾ Asupra insulei-citadele, Ada-Kalch, pe care a ocupat-o Austria, se face amintire în tractatul de pace, așadar e probabil că va rămînea teritoriul austriac.

Modă — Pentru haine de bal aleg dămnele tinere aproape exclusiv coloroa albă, rosa-deschisă, albastră-deschisă, coloroa de fildeș sêu crême. Femei tinere pörtă peking și moiré în compozițiune cu alte țesături mai ușore; splendidele stoffe Pompadour întretesute cu floricele răpitoare, surah alb, foulard ușor servesc spre prepararea acestor toilete, care de obicei se pörtă scurte sêu jumătate lungi cu panier mic. Fără codă se pöte danța cu mult mai ușor, őr cu fi place o înfățișare maestösă, acelaia moda nu-i opreșce codă lungă; ea favorizează haine lungi sêu scurte, rochii înfoete sêu lipite. Multe talii sunt ascuțite în genul Ludovic XV; această tăietură face persöna mai sveltä, și partizanii acestei mode o găsese elegantă; lucru de gust. Dantele, tiul brodat cu perle, cu fire de aur sêu argint, chenille împodobesc toiletele juvenile și vaporöse. Evantaele cele mai nouë sunt de mătäsă zugrăvită, montate pe vergi de fildeș; adesea sunt împodobite cu o pasere, care zace pe o latură când se închide evantaiul, őr când se deschide, paserea rămâne în mijloc. Evantaele cu pictură de mână sunt cele mai căutate. Pictorii însemnați se întrec să inventeze spre scopul acesta mustrele cele mai frumoșe și mai originale. Ca sortie de bal se pörtă mantile de cachemir alb, albastru-deschis, sêu rosa-mat cu bordure de blană; încă mai nou este sortie de bal de pliuș cu garnitură de chenille și căptușală de atlas de coloro viă.

— *Frisure* se construesc de obicei fără code false și bucle mari, dar nu se pöte susține că se pörtă exclusiv frisure mici, deși acestea coröspund modei. Și pe terenul coifurii dămneșce alegere liberă, și fiă-care dömnnă își alege cu înțelepciune gățela care se potriveșce mai bine cu figura ei. Peptenii őr se pörtă tare, cu deosebire cei spanioli; această modă abia este îndreptătită fără mantilă și vël și produce impresiunea superfluului. Ei fac efect bun, când sunt garnisiți cu pietre scilpitore, că-cî atunci străluce sub „fichu”ul de blonde și dantele, care pentru teatru și concert este așezat în creșe pitoreșci împregiurul capului și umerilor ca și vëlurile orientale. Se vöd și mulți pepteni de baret cu spatele aproape drept, care adesea este împodobit cu aur sêu corale; ace cu gămalie de aur și fluturi strălucitori sunt o podöbă favorită pentru pör, pe când florile se întrebuițeză förte rar.

Notițe economice. — *Rîma.* Despre folosul rîmei pentru rodirea pământului publică Grimm un articol, în care se întrepune cu armele șciinței pentru animalul persecutat până acum. El îl arată ca un adevărat ajutor și binefăcător al agricultorilor și grădinarilor. Bazat pe esperința propriă el demostrează că rîma nu numai nu atacă și strică rădăcinile, ci prin aceea, că le sapă canale mici, le dă posibilitatea de a pëtrunde în straturile de pământ, în care n'ar putea ajunge fără ajutorul lor. Deöre-ce dară partea dela suprafața pământului a unei plante se dezvoltă coröspundător lungimeii și numărului rădăcinilor, este clar, că rîma le face un mare serviciu plantelor, în vecinătatea cărora se află. Pentru acest serviciu însë rîma își iea plata, după observările lui Grimm. Acesta a pus adică o rîmă într'un rëvar cu flori, în care creșce o „dracaena” de 0,8 metri de înaltă. El lăsă rîma acolo și după un öre-care timp a băgat de samă că ea înghițise și dase őrăși afară cel puțin jumătatea pământului din rëvar. Pământul se îmbunătățise, adică multe părți insolubile deveniseră solubile. Grimm conchide, deöre-ce n'a observat nici o vătămăre a rădăcinilor plantei, că rîma se nutreșce din rămășițele de plante din pământ, pe care le foloseșce și le descompune cu desăvëșire. Așadar rîma este un animal förte folositor pentru agricultor și grădinar; ea nu trebuie dar pustiită, ci existența ei trebuie favorisată.

— *Phylloxera.* S'ad esprimat felurite păreri despre cauza puterii de resistință a viței de viă americane în contra phylloxerei. O explicare pozitivă a acestui fenomen adă o analizele întreprinse de curënd de Weigelt asupra cenușei de viță americană. Din aceste analize a rezultat că lemnul și sucul viței americane este mai bogat în cal

și prin urmare nu presintă insectei condițiuni favorabile pentru nutritura, creșcerea și prosperarea ei.

C u g e ț ă r i.

— După regi, numai la nebuni este mai greü a străbate cu sfat înțelept.

— A voi să documentezi drepturile la tron ale unui rege, mi se pare lucru tot atât de nebunesc, ca și când ar pretinde cine-va, că poporul există pentru rege, őr nu regele pentru popor.

— Libertatea ne tracteză ca o amantă cochetă: acelaia, care nu-i cere grația în fiă-care di, fi întörce ușor dosul

— Iubirea este aceeași pentru sufletul iubitor, ca sufletul dător de viță pentru trup.

— Amicii numai atunci adă un preț, când ne ajută să devenim ömeni mai buni și mai perfecti.

Gicitură de șach

de A. I. H.

din	Er-	ho-	mă-	ră	ni-	ver-	nă
ra	nă	fa-	ci.	tim	cu	în-	mă-
bă	nul	și	ri-	e	noi	mă	Să'n-
Cei	fră-	fi	să	flori	cu-	Ro-	tre
ma-	rea	e.	bu-	mai	De	nă	dăm
fi	cu	nu	cât	mă	pă-	pea-	tul
din	duș-	ni-	Pe	de	Pea-	să	mă
i-	ei	hol-	ră	Aid'	Ro	mën-	ră

Se deslegă după săritura calului.

Deslegarea va urma în numărul 10.

Gicitură numerică

de A. I. H.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. Un bărbat nemuritor:

1. 4. 9. 12. 2. O capitată în Europa.
10. 9. 14. 10. 6. Un împărat însemnat al Persilor.
15. 12. 9. 5. Un ce, întrebuițat la logodne.

9. 10. 4. 8. 7. 14. 6. O pedepsă aspră.
13. 2. 14. Un lucru ce 'l capeți fără bani.
1. 11. 14. Un ce, pe care-l aprinde apa.
1. 2. 12. 13. 11. 5. 4. Ună popöre barbare din evul mediu.
2. 5. 11. 12. 15.

1. 11. 3. 15. 8. 6. Un nume bărbătesc.
3. 11. 14. 6. Un mineral de neapărată trebuință.
9. 8. 6. 12. 2. Un nume femeesc.

Deslegarea va urma în numărul 10.

Deslegarea giciturii din numărul trecut:

P	R	O	C	H	E	S	A	N	T
Rochefort									
Orlean									
Fanni									
Eliad									
Svetislavu									
Occident									
Reims									

Deslegare nimerită primirăm dela: D-na Louise Popescu născută Nasta din Brașov; D-rele: Oclavia și Cornelia A. Stolozeanu din Lugöș; Eugenia Horvath din Deva; Septimia Popovici din Hatzer; D-nii: Ioan N. Baboceanu din Brașov; Nestor Opresanu din Buda-Peșta; Emilia Emilian din Spata.

Deslegare nimerită la gicitura numerică din N-rul 6 mai primirăm dela: D-nele Louise Popescu născută Nasta din Brașov; Emilia Chiornă născută Popea din Cuculata; D-ra Victoria de Rennei din Cernăuți; D-nii: Dumitru Oprescu din Brașov; Teodor V. Petrișor din Cason.

ABONAMENT

la

„ALBINA CARPAȚILOR“

fóia beletristică, științifică și literară

cu

ILUSTRĂȚIUNI.

Anul III, 1879.

Redactor: **Iosif Popescu.**

Editor: **Visarion Roman.**

Apare în Sibiiu la 15 și ultima fiă-cărei luni, în fascicole de câte 2 cõle.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria.		Pentru România.	
Pe 1 an	6 fiorini — crucerii.	Pe 1 an	6 Lei anul.
„ 6 luni	3 „ — „	„ 6 luni	3 „
„ 3 „	1 „ 50 „	„ 3 „	1 „

Prețul abonamentului se pòte trãmite din România în bilete hipotecare și în marea poștală.

Abonamentele se fac la editorul *V. Roman* în Sibiiu, la birourile poștale și prin tòte librãriile.

Nouilor abonați li se vor trãmite numerii apãruti dela începutul anului III, luna Octomvre a. c.

Fóia va aduce în colónele sale articuli de sciință cu scop de a insrui pe cetitori în tòte direcțiunile cugetãrei omenești, se va sili a răspãndi în public acele cunoștințe, care sunt nedispensabili atât pentru indiviți, cât și pentru națiuni întregi, de câte-ori e vorba de un adevãrat progres în civilizațiune. În partea beletristică se vor oferi publicului, mai cu samã secsulul frumos, o lecturã nu numai distrãgëtore, ci și utilã, cãreia sã nu-i fiã strãine nici principiile estetice, nici regulile bunului gust. Fóia va trata materiil literare din cele mai interesante avënd pururea în vedere originalitatea obiectelor și a cugetãrei, puritatea limbei și chiaritatea modului de a scrie. Ilustrațiunile vor corèspunde asemenea așteptãrii onor. public.

Din anul I și II mai sunt încã esemplare cu prețul scãdut de 3 fior. sèu 7 Lei 50 bani anul 1877 și de 2 fiorini sèu 5 Lei anul 1878.